

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Bakalářská práce

Kateřina Brožovičová

Lidové tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s tématem lásky.

On folk traditions, customs and holidays connected with the topic of love.

Olomouc 2023

Vedoucí práce: PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem danou bakalářskou práci vypracovala samostatně. V seznamu použité literatury a zdrojů jsem uvedla veškerou literaturu a zdroje, ze kterých jsem při zpracování dané práce čerpala.

V Olomouci dne: 20.4.2023

vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Pavlíně Částkové, Ph.D., za její odborné vedení, poskytnuté rady a připomínky k dané bakalářské práci. Za její čas, který této práci věnovala.

Obsah

Úvod.....	6
1 Popis pojmů tradice, zvyk a obyčej, svátek	8
1.1 Tradice.....	8
1.2 Zvyky a obyčeje	8
1.3 Svátek.....	9
1.4 Co je to láska.....	10
2 Technická výchova na 2. stupni základní školy	11
2.1 Co je technická výchova	11
2.2.1 Co je to Rámcový vzdělávací program	11
2.2.2 Témata technické výchovy v RVP	12
2.3 Zařazení témat bakalářské práce do RVP.....	12
3 Lidové tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s láskou	15
3.1 Den manželství a mezinárodní týden manželství.....	15
3.1.1 Definice manželství.....	15
3.1.2 Funkce manželství v průběhu času	15
3.2 Den Svatého Valentýna	16
3.2.1 Historie vzniku svátku svatého Valentýna	16
3.2.2 Symboly a průběh oslav svátku svatého Valentýna	17
3.3 Mezinárodní den žen	18
3.3.1 Historie vzniku Mezinárodního dne žen	18
3.3.2 Oslavy Mezinárodního dne žen v 20. - 21. století	19
3.4 Mezinárodní den ptactva a den šprýmů a žertů.....	19
3.4.1 Mezinárodní den ptactva	19
3.4.2 Den šprýmů a žertů	20
3.5 Velikonoce.....	20
3.5.1 Co jsou to Velikonoce	20
3.5.2 Postní měsíc	21
3.5.3 Pašijový týden	22
3.5.4 Velikonoční symboly.....	23
3.6 1. máj.....	24
3.6.1 1. máj – oslavy jara	24
3.6.2 1 máj – oslavy svátku práce	26
3.7 Den matek	26
3.7.1 Historie vzniku.....	26
3.7.2 Den matek v České republice.....	27
3.8 Den dětí	28
3.8.1 Historie vzniku.....	28
3.8.2 Oslavy Dne dětí v průběhu času v České republice	29
3.9 Den otců a Mezinárodní den mužů	29
3.9.1 Den otců	29
3.9.2 Mezinárodní den mužů.....	30
3.10 Světový den polibků a Mezinárodní den objetí	30
3.10.1 Světový den polibků.....	30
3.10.2 Mezinárodní den objetí zdarma.....	31
3.10.3 Mezinárodní den objetí	31
3.11 Světový den zvířat.....	32
3.11.1 Historie vzniku	32
3.11.2 Dnešní pohled.....	32
3.12 Mezinárodní den jídla	33
3.12.1 Jídlo z pohledu historie	33

3.12.2	Jídlo z dnešního pohledu.....	33
3.13	Památka zesnulých a Halloween.....	34
3.13.1	Památka zesnulých.....	34
3.13.2	Halloween.....	35
3.14	Světový den laskavosti.....	35
3.15	Adventní čas.....	37
3.15.1	Co je to advent a jeho dějiny.....	37
3.15.2	Adventní svátky, zvyky a tradice.....	37
3.15.3	Symbole adventu.....	39
3.15.4	Adventní doba v současnosti.....	39
3.16	Vánoční čas.....	40
3.16.1	Vánoční čas a jeho historie.....	40
3.16.2	Vánoční dny a jejich významem.....	41
3.16.3	Vánoční symboly a tradice.....	43
4	Použité materiály.....	45
4.1	Papír.....	45
4.1.1	Tvrký papír.....	45
4.1.2	Kartonový papír.....	45
4.2	Dřevo.....	46
4.2.1	Překližka.....	46
4.3	Modelovací hmota.....	46
4.3.1	Hmota teplem vytvrzovací.....	47
4.3.2	Hmota samo vytvrzovací.....	47
4.4	Jutové lano.....	47
4.5	Polystyrén.....	47
5	Metodické listy.....	49
5.1	Den manželství a Mezinárodní den manželství – ozdobný hrneček.....	49
5.2	Den Svatého Valentýna - polštář.....	52
5.3	Mezinárodní den žen – váza.....	55
5.4	Mezinárodní den ptactva, den šprýmů a žertů - naučná stezka Cvilín.....	58
5.5	Velikonoce.....	61
5.5.1	Velikonoce – pomlázka pro kluky.....	61
5.5.2	Velikonoce – malování vajíček pro holky.....	64
5.6	1 máj – kvetoucí strom.....	67
5.7	Den matek – květináček.....	70
5.8	Mezinárodní den dětí – hračky.....	73
5.9	Den otců a Mezinárodní den mužů – bedýnka na náradí.....	76
5.10	Světový den polibků a Mezinárodní den objetí – postavičky v objetí.....	79
5.11	Světový den zvířat – látková zvířátka.....	82
5.12	Mezinárodní den jídla.....	86
5.12.1	Dýňová polévka.....	86
5.12.2	Lasagne.....	89
5.13	Památka zesnulých a Halloween – dýně z keramiky.....	92
5.14	Světový den laskavosti - truhlička na drobnosti.....	95
5.15	Adventní čas – adventní věnce.....	98
5.16	Vánoční čas - andělíček.....	102
Závěr.....		106
Seznam použitých zdrojů.....		107
Seznam pracovních listů.....		111
Pracovní list č. 1 – omalovánka – výživový talíř.....		111
Pracovní list č. 2 – jídelníček.....		112
Anotace.....		114

Úvod

Téma bakalářské práce jsou „Lidové tradice, zvyky a svátky spojené s láskou“. Toto téma jsem si vybrala proto, že jako městské dítě pocítuji ústup lidových tradic a zvyků z našich životů a hlavně z životů našich dětí. Při oslavách svátků se již lidové tradice a zvyky neudrží, a pokud ano, tak většinou u těch nejznámějších, jako jsou Vánoce nebo Velikonoce.

Cílem této práce je zpracovat teoretické poznatky vážící se k lidovým zvykům a tradicím, které jsou spojené s tématem lásky. Na tomto základě vytvořit soubor metodických listů s aktivitami pro žáky 2. stupně základní školy.

Do bakalářské práce jsem zařadila kromě velmi známých tradic, zvyků a svátků i tradice, zvyky a svátky, které se vážou na novodobé dějiny. Chtěla jsem tímto ukázat, že lidové tradice mohou vznikat v každém období lidského života.

V této práci se také zabývám pojmem láska a jejími různými podobami. Myslím, že k tématu této práce láska jako taková patří. Snažím se ukázat, že kromě lásky mezi lidmi existuje i jiný druh lásky, například láska mezi lidmi a zvířaty. Proto jsem do práce zařadila i svátky, které jsou oslavou zvířat, zabývají se rovněž jejich ochranou. I zde je dětem dobré ukazovat, že i tyto živočichové si naši lásku a ochranu zaslouží.

Práci jsem rozdělila na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce se stává ze čtyř kapitol. V první kapitole, která je rozdělena na čtyři podkapitoly, se zaměřuji na popis lidových tradic, zvyků, svátků a lásky. Druhá kapitola, která má tři podkapitoly, se zaměřuje na popis technické výchovy, její zařazení do RVP na základní škole a zařazení témat této práce do RVP a jejich propojení s dalšími předměty.

Třetí kapitola je věnována vybraným svátkům spojených s tradicemi, zvyky a láskou. Tento svátek jsem v práci popsala a uvedla jsem, jaké tradice se u něho dodržovaly.

Lidové tradice, zvyky a svátky, jejich podstata a znalost se předává z generace na generaci. V současném světě, kdy převládají sociální sítě a virtuální realita, je nutné ve školách seznamovat žáky s touto tematikou, protože lidové tradice a zvyky jsou naší kulturou a dědictvím.

V praktické části je zařazena podkapitola, ve které jsou popsány jednotlivé materiály a techniky, které byly zvoleny na výrobu jednotlivých výrobků. V další podkapitole jsou zařazeny metodické listy, ve kterých jsou popsány výrobky k jednotlivým svátkům z teoretické části. Metodické listy jsou zpracovány tak, aby byly návodem pro výrobu daného výrobku. V těchto listech je popsáno,

z jakých materiálů lze daný výrobek udělat a jak při tom postupovat. Je zde rovněž uvedeno, do kterého ročníku jaké téma zařadit a jak ho propojit s ostatními předměty

Mou snahou bylo ukázat propojitelnost jednotlivých předmětů s technickou výchovou a možnost vzájemné spolupráce mezi učiteli.

Teoretická část

1 Popis pojmů tradice, zvyk a obyčej, svátek

„Zvyky, tradice, svátky, rituály, které vás provází celým rokem. Inspirujme se starými, vytvářejme nové. Nestresujme se tím, co přesně v určitý den musí být. Nejdůležitější je totiž to, co všechny tradice utváří, a to je láska.“¹

1.1 Tradice

Slovo tradice pochází z latinského slova „traditio“. Je složeno ze dvou slov a to se slova „trans“, které znamená „přes“ a slova „dare“, které znamená „dávat“. V dnešní době můžeme tradici vysvětlovat takto: *„Je to antropologický, religionistický a sociologický pojem, který se snaží vystihnout skutečnost, že společenské instituce, způsoby myšlení a formy lidské zkušenosti jsou odevzdávané z generace na generaci a tedy existují dřív, než se člověk narodil“²*

I když se v tradicích spojuje předcházející společnost, ale i současná, nejsou tradice uzavřené a neměnné. V průběhu času se tradice měnily a to od pohanských, přes křesťanské až po dnešní. Se vznikem křesťanství se objevily snahy o zakázání pohanských tradic, ale to se ve všech případech nepovedlo a křesťané byli tímto způsobem nuceni některé z pohanských tradic přijmout za své. Tak jak se tradice měnily v průběhu času, tak také dochází k jejím změnám v 21. století. V současné době vnímáme tradice ze dvou pohledů:

- kulturní dědictví
- přebírání hodnot z generace na generaci

Většina z nás si pod pojmem tradice vybaví oslavy Vánoc a Velikonoc, při nichž se snažíme dodržovat některé zvyky, které se na tyto svátky váží. Jako příklad je možné uvést mnoho dalších významných dní, které do našeho života vnášejí řád a pravidelnost.

1.2 Zvyky a obyčeje

Obyčej je synonymem ke slovu zvyk nebo zvyklost. Správně pojmenovat, co je to zvyk, je velmi obtížné. Při hledání odpovědi jsme nenašla přesné vyjádření, co je to zvyk, protože se na něho

1JARKUSOVA, Jana, Češka z česka. Češka z česka [online]. 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.ceskazceska.cz/Rubrika/zvyky-a-tradice/>

2Tradice. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tradice>

je možné dívat z různých úhlů pohledu a žádný z nich není špatný. Jeden z úhlů pohledu na zvyk mě zaujal, a proto zde uvádím jeho znění.

„Zvyk nebo zvyklost – je ustálený vzorec chování jednotlivce nebo členů určitého společenství, zdůvodněný často tím, že se tak chovali „od nepaměti“, přinejmenším po delší dobu. Zvyky jsou „naše“ úkony, které častým prováděním se ustalují, aniž vůle k nim dává podnět.“³

Zvyky můžeme rozdělit do dvou skupin:

- Rodinné zvyky – patří mezi ně hlavní rodinné události, jako je narození a křest dítěte, svatba a také smrt.
- Společenské zvyky – jsou důležitější, zahrnují celou společnost, říká se jim také „kalendářní“ zvyky. Tyto zvyky nás provázejí již od nepaměti, od našich pohanských předků, přes křesťanské předky až do naší doby. Některé z nich dodržujeme do dnešních dní a předáváme je našim potomkům. Některé z těchto zvyků jsem si vybrala pro svoji bakalářskou práci.

„Tradiční zvyky a obyčeje vznikly a žily v dávné i nedávné minulosti. Aby žily i dnes, musí je lidé přijmout za své a upravit si je. Měly by vycházet z tradic, měly by zároveň reagovat na současnou dobu a její problémy, ale hlavně by měly potěšit a pobavit“ (Vondrušková Alena, 2004, s. 19)

1.3 Svátek

„Svátek je den se zvláštním náboženským nebo společenským významem, který se pravidelně opakuje a slaví, často podle tradičního rituálu“⁴

Pojem svátek je odvozen od slova „svatý, mocný“. Jeho další odvození jsou pravoslavný - „sventu“ a staroperský „sventa“. Původ většiny lidových svátků můžeme najít v předkřesťanských dobách. Lidé se scházeli na místech pro ně svatých a konali oběti svým bohům, aby si je usmířili. Žádali je také tímto o dobrou úrodu, o ochranu před hladem a nemocemi. Ve všech kulturách se jedná o slavnostní den, ve kterém se nepracuje, ale naopak slaví. Oslavy svátků je možné hledat už u našich pohanských předků a ve starověkých kulturách. V tomto období se nejspíše datum konání svátku odvozovalo od fáze Měsíce a polohy Slunce na obloze. Odvození data konání svátků podle střídání ročních období bylo s největší pravděpodobností možné najít u předků, kteří se soustředili na zemědělství. Později svátky dostaly své názvy, začaly se pojít s náboženskými symboly a jejich oslavy měly pevné místo v kalendáři. V minulosti se se svátkem spojovalo shromáždění a slavnost.

³Zvyk. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zvyk>

⁴Svátek. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Svátek>

Patřilo k němu i zvláštní malování na těle nebo na oblečení, společné jídlo zúčastněných, hudba a tanec. V současné době se svátky rozdělují do tří skupin.

- Pevné – tyto svátky mají pevné datum v kalendáři a patří mezi ně například Vánoce, oslavy Nového roku, svátky světců. S těch novějších jsou to například Mezinárodní den dětí, Den matek a otců, Den zvířat a další.
- Pohyblivé – datum jejich oslav se určuje každý rok podle daného klíče a patří sem nejvýznamnější křesťanské svátky Velikonoce.
- Jmeniny – jedná se o svátky jednotlivců, které jsou rozdělené podle jmen v kalendáři.

„Lidová kultura neodmyslitelně patří mezi tradice, zvyky a svátky, je důležitou součástí paměti národa. Je důležité s touto kulturou seznamovat děti na různých úrovních škol, protože jsou „cenným dědictvím“, které může být zdrojem poznání, radosti a tvořivé inspirace i pro současného člověka“ (Šottnerová Dagmar, 2006, s. 7)

1.4 Co je to láska

Vyjádřit slovy, co je to láska, je velmi obtížné. Každý z nás si ji vykládá jiným způsobem, ale to je proto, že láska, jako taková, má mnoho podob. Jedno z vyjádření lásky je:

„Láska je schopnost respektovat toho druhého a dovolit mu, aby byl alespoň částečně takový, jaký je. Je to chuť podporovat a stát při druhém i ve složitých životních situacích.“⁵

Už od dětství se učíme různým podobám lásky. Mezi ně například patří:

- mateřská láska
- dětská láska
- partnerská láska
- láska prarodičů k vnoučatům

Ale mezi různé typy lásky také patří:

- láska k domácím mazlíčkům
- láska k přírodě
- láska k hudbě

5CHÁBA, Karel. In: Partnerské vztahy.Pomoc.Návody.Vzdělávání.: Karel Chába [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.partnerske-vztahy.eu/co-je-to-laska/>

2 Technická výchova na 2. stupni základní školy

2.1 Co je technická výchova

Technická výchova je na 2. stupni základní školy vyučována na základních školách většinou v předmětu Praktické činnosti, které jsou součástí vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“. Tato oblast je povinná vzhledem k volbě budoucího povolání dětí, učitelé si v této oblasti mohou vybírat z různých témat, pouze téma Svět práce je povinný pro všechny školy.

„Ve výchovném pojetí je technická výchova systematický, záměrný a cílevědomý proces formování osobnosti jedince tak, aby vychovávaný získal správné postoje k technice a jejímu užívání v běžném životě“⁶

„Název samotný pravděpodobně nikdy nebude přesně vystihovat to, co vše se v jeho rámci odehrává – vzdělávání, výchova, rovina znalostí o technice/artefaktech, činností s technikou, rozvoj řemeslného umu, vytváření kladného vztahu k práci jako nejvyšší lidské hodnotě, rozvoj zájmů, profesní orientace, rozvoj osobnosti žáka a další.“⁷

2.2 Její zařazení v Rámcovém vzdělávacím programu

2.2.1 Co je to Rámcový vzdělávací program

Školství v České republice se řídí dvěma vzdělávacími programy. Mezi ně patří Rámcový vzdělávací program, což je program závazný pro všechny typy škol, a Školní vzdělávací program, který si tvoří pedagogičtí pracovníci každé školy, schvaluje ho ředitel a musí být veřejně přístupný. Při jeho tvorbě musí pedagogičtí pracovníci vycházet z Rámcového vzdělávacího programu a dodržet předepsané výstupy pro každý předmět.

„Rámcový vzdělávací program tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělávání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání“⁸

⁶Technická výchova. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Technick%C3%A1_v%C3%BDchova

⁷Technické vzdělávání. *Redakce JTIE* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta univerzity Palackého Olomouc, 2016 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://jtie.upol.cz/cz/artkey/jti-201602>

0001_TECHNICKE_VZDELAVANI_NA_KRIZOVATCE_8211_HISTORIE_SOUCASNOST_A_PERSPEKTIVY.php

⁸Rámcový vzdělávací program. In: *Edu.cz: RVP ZV* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

2.2.2 Témata technické výchovy v RVP

Oblast Člověk a svět práce na 2. stupni základní školy zahrnuje tyto témata:

- práce s technickými materiály
- design a konstruování
- pěstitelské práce a chovatelství
- provoz a údržba domácnosti
- příprava pokrmů
- práce s laboratorní technikou
- využití digitálních technologií
- svět práce

Z těchto témat si učitelé vybírají, všechny povinné nejsou. Při výběru se bere ohled na možnosti školy. V rámci technické výchovy se školy většinou zaměřují na okruhy „práce s technickými materiály, příprava pokrmů, vedení domácnosti a svět práce. Ke každému tématu jsou přiřazeny jednotlivé výstupy, které by měl žák zvládnout a kterým by se měl učitel věnovat.

2.3 Zařazení témat bakalářské práce do RVP

Témata své bakalářské práce jsem volila tak, aby splňovala dvě hlediska:

- Aby láska a porozumění procházela zvolenými tématy bakalářské práce.
- Aby se mohlo v technické výchově využít mezipředmětových vztahů díky propojitelnosti témat v různých předmětech.

Při studiu Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy z roku 2021 jsem našla tyto možnosti mezipředmětových vztahů.

V oblasti „Člověk a společnost“ je zahrnuto téma „Výchova k občanství“. Jedná se o oblast, která se zaměřuje na orientaci žáků v sociální rovině, začleňování vztahů a vazeb do společnosti. Aby se žák orientoval ve vztazích v rodině, ve společnosti, a používal pravidla společenského chování, je nutné znát také kulturní tradice své země. Toto téma je obsaženo v učivu „kulturní život“. Do následující oblasti jsem zahrнула tato témata bakalářské práce:

- 1. máj
- Památka zesnulých a Halloween
- adventní čas
- vánoční čas
- Mezinárodní den žen

- Velikonoce

Další vzdělávací oblastí, kam je možné zařadit témata bakalářské práce, je oblast vzdělávání „Člověk a zdraví“. Tato oblast je rozdělena do dvou předmětů a to:

- výchova ke zdraví
- tělesná výchova

Zaměřila jsem se na oblast „Výchova ke zdraví“, která navazuje na vzdělávací oblast „Člověk a jeho svět“, jež je určena pouze pro 1. stupeň základní školy. Tato část by měla vést žáky k zamyšlení, mimo jiné, nad pojmem zdraví, zdravý životní styl a vztahy v rodině. Do učiva „vztahy mezi lidmi a formy soužití“, do kapitoly „vztahy ve dvojici“ jsem zařadila tato témata své bakalářské práce:

- Den manželství
- oslavy svatého Valentýna
- Den matek
- Den dětí
- Den otců a Mezinárodní den mužů
- Světový den polibků a Mezinárodní den objetí
- Světový den laskavosti

Do učiva „zdravý způsob života a péče o zdraví“ do kapitoly „výživa a zdraví“ jsem zařadila téma:

- Mezinárodní den jídla

Vzdělávací oblast „Člověk a příroda“ se zabývá porozuměním přírodních faktů a jejich zákonitostem a zahrnuje předměty fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis. V předmětu přírodopis se jedna část nazývá „Základy ekologie“ a do učiva „ochrana přírody a životního prostředí“ jsem zahrnula tato témata bakalářské práce:

- Mezinárodní den ptactva
- Světový den zvířat

Nejdůležitější oblastí pro technickou výchovu je oblast „Člověk a svět práce“ Tato oblast se „*cíleně zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělávání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a společnosti*“.⁹

- K jednotlivým tématům jsem s ohledem k mé práci vybrala tyto výstupy.
- Práce s technickými materiály – jako výstup – provádí jednoduché práce s technickými materiály.
- Další výstup – řeší jednotlivé technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí.
- Příprava pokrmů – výstup – připraví jednoduchý pokrm v souladu se zásadami správné výživy.

⁹Školský vzdělávací program. *EDU.cz* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> s. 102

3 Lidové tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s láskou

3.1 Den manželství a mezinárodní týden manželství

3.1.1 Definice manželství

Definice manželství je v různých zemích různá, je dána tradicemi a náboženstvím každé země.

„Podle různých historických podmínek mění se i funkce manželství a rodiny. Reprodukce lidských individuí – podmínka udržení lidského rodu – je ovšem funkcí nejstarší, ale naprosto ne jedinou. V průběhu historického vývoje manželství a rodina přijímaly další funkce jiné, z nichž mnohé pak v dalším společenském vývoji přebíral zase stát“ (Klabouch, 1962, s. 9)

V dnešní době je možné definovat manželství takto:

„Manželství je obecně právní a společenská instituce, přítomná skoro ve všech kulturách světa, která lidem uvnitř tohoto svazku ukládá práva a povinnosti, upravuje práva mezi nimi, stejně tak jako mezi jejich dětmi a příbuznými“¹⁰

3.1.2 Funkce manželství v průběhu času

Otrokářská společnost

Otrokářská společnost byla založena na vztahu otrokář a otrok. Proto je nutné se dívat na manželství z pohledu otrokáře a otroků. Otroci neměli žádná práva a nesměli bez povolení otrokáře zakládat rodinu. Otrokáři zase zakládali rodiny pouze tehdy, pokud to pro ně bylo výhodné a jednalo-li se o plnoprávné a dospělé občany.

Feudální společnost

Ve feudální společnosti převládal vztah feudála a poddaného. V této společnosti bylo dovoleno poddaným uzavírat manželství, ale s omezeními, které byly dány právy feudálů nad svými poddanými. Manželství bylo přizpůsobeno podmínkám feudalismu a vycházelo ze vztahů v této společnosti.

Kapitalistická společnost

V kapitalistické společnosti se objevovaly snahy o odstranění četných omezení při uzavírání manželství. Jedno z takových omezení rušil „Patent o zrušení nevolnictví“, který byl vydán 1. listopadu 1781. Tento patent odstraňoval všechna omezení sňatku, poddaní měli pouze povinnost ohlásit, že chtějí uzavřít sňatek. Na manželství je v té době pohlíženo jako na smlouvu, která zlepšovala postavení žen a dětí. Muž měl povinnost ochraňovat manželku a žena měla povinnost poslušnosti ke svému manželovi.

¹⁰Manželství. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia, 2021 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Man%C5%BEelstv%C3%AD>

Průběh etap vývoje manželství nám ukázalo, že každá daná doba se lišila svým členěním a názory na manželství. Lišily se i životem v rodině. Vše bylo ovlivňováno společenskými požadavky na rodinu.

Dnešní doba

V dnešní době jsou kladeny velké nároky na výchovu dítěte a jeho přípravu do dnešního světa. Vyžaduje to spoustu energie rodičů, kterou vydávají na výchovu jejich dětí. Tak jak je kladen velký tlak na rodinu a výchovu jejich dětí, tak se také rozvíjí počet rozvedených rodin.

Aby se zpomalilo tempo rozvedených rodin, vznikl v roce 1983 v USA Den manželství. Tento den se slaví vždy druhou neděli v měsíci únoru. Na podporu manželství vznikla v roce 1997 ve Velké Británii kampaň „národní týden manželství“. Je to mezinárodní kampaň na podporu manželství, do které jsou zapojeny různé církve, politici a média.

V České republice se tento svátek slaví každoročně, vždy s nějakým mottem. V roce 2022 se Den manželství slavil v týdnu od 14.2. - 20. 2. s mottem - „Věrnost není slabost“. Je to příležitost pro všechny páry zaměřit se na svůj vztah, na přátelství, komunikaci, odpuštění a radost. Tedy, zaměřit se na to, co by v dobrém vztahu nemělo chybět.

Týden manželství se snaží v rámci různých zemí povzbuzovat páry k investici do jejich vztahu, aby jejich manželství bylo místem, kde stále platí „v dobrém i ve zlém“. Protože, kde jinde by se naše děti měli naučit lásce a porozumění, toleranci. Rodiče a jejich manželství je pro ně vzorem a to, co jim ukážeme, v tom budou naše děti pokračovat. Budou-li naše děti vyrůstat v harmonickém prostředí, kde vládne pohoda a klid, budou i ony toto předávat svým dětem a snad se také podaří změnit nahlížení na manželství.

3.2 Den Svatého Valentýna

14. únor - svátek lásky a náklonnosti mezi intimními partnery

3.2.1 Historie vzniku svátku svatého Valentýna

Mnoho lidí si myslí, že Valentýnský svátek je pouze svátek lásky a zamilovanosti, ale není tomu tak. Jeho prapůvod můžeme hledat ve spojení s pohanskými svátky „Luperkáliemi“. Tyto svátky, které se slavily 15. února podle starověkého římského náboženství, byly spojovány s pastevectvím, plodností a rituálním očištěním. Svátky se oslavovaly na Paladinu a vedli je kněží, tzv. „Luperci“. Ti obětovali kozy a psi a jejich krví se potom pomazali dva mladí muži z bohatých rodin. Kněží se oblékli do kůží zabitých zvířat, z jejich zbytků vyrobili řemínky. S těmito řemínky obíhali Paladium a šlehali jimi kolemjdoucí ženy. Tímto způsobem se měla zajistit jejich plodnost, kolem Paladia

chtěli vytvořit pro dobytek ochranný kruh před vlky. Tento svátek definitivně zanikl v počátcích vzniku křesťanství.

Jiné vysvětlení tohoto svátku je spojeno s tzv. „Urnami lásky“. Do těchto urn se vkládala jména svobodných dívek. Mladí muži si potom tyto lístečky se jmény vytahovali a dívka, jejíž lísteček se jménem si mladý muž vytáhl, měla být další rok jeho „miláčkem“.

Mnoho lidí považuje Valentýnský svátek za komerční výmysl, ale mýlí se. Svatý Valentýn je historicky doložitelná osobnost. Žil ve 3. století n. l. a pocházel z městečka Termini. Měl lékařské schopnosti a byl biskupem křesťanské církve. V legendách se traduje, že tajně oddával zamilované páry, aby tímto ochránil muže od odvodu do války. Za vlády císaře Claudia II. byl uvězněn a po krutém mučení 14.2.269 popraven.

Když budeme hledat spojení mezi svatým Valentýnem, jako osobou, a vznikem svátku najdeme tuto legendu, která se váže na uvěznění Valentýna.

Do Valentýna se během jeho věznění zamilovala dcera žalářníka a city podle legendy byly oboustranné. Ten jí před popravou napsal na rozloučenou dopis s podpisem

„ *S láskou Tvůj Valentýn*“ (Šottnerová Dagmar, 2005 , s. 28)

Tento dopis, vedl podle legendy, ke vzniku tzv. „ valentýnky“, anonymního přání, které si v tento den posílají zamilovaní.

3.2.2 Symboly a průběh oslav svátku svatého Valentýna

Se svátkem svatého Valentýna a valentýnkami se vázaly určité symboly.

S valentýnkami se vázaly určité symboly:

- Objevují se na nich obrázky - sudíček, květin, rudých růží, bůžka Amora, holubiček a labutí.
- Holubičky a labutě proto, že tyto dva druhy si právě v tomto období vybírají své partnery a tak tento svátek je nejenom oslavou lásky, ale i věrnosti.

Mezi pověry a praktiky svázané s tímto svátkem patří:

- snídaně v tento den – valentýnský toust – toust potřepený máslem a posypaný skořicí
- vzájemné obdarování malým dárkem, který má pobavit a rozesmát
- děti obdarovávají své rodiče květinou nebo sladkostí a tímto způsobem oceňují jejich lásku a věrnost
- v některých zemích se v tento den pořádají valentýnské večírky, kde mohou pouze partnerské dvojice

Když se podíváme do nedávné historie oslav tohoto svátku, vidíme, že každá země má jiné tradice. Oslavy na kontinentální Evropě a v anglosaském světě. Tak například:

- Anglie – zde je hlavním symbolem oslav holubice. Zde se traduje, že v tento den si holubi a holubice vybírají partnera na celý život
- USA – zde neprobíhají oslavy pouze mezi partnery, ale také i s rodinnou a přáteli. Taky zde bylo, v 19. století, vyrobeno první přáníčko
- Francie – i zde je jedna tradice, která je velmi pěkná. Muž v tento den vaří pro ženu slavnostní večeři a jako dárek se většinou volí šperk nebo spodní prádlo.
- Česká republika – svátek svatého Valentýna u nás nemá tak dlouhou tradici. Jeho oslavy se mohou datovat do 90 let minulého století.

Mezi symboly u nás patří večeře pro dva, rudé růže, procházka po městě. Valentýnky mají většinou tvar srdce nebo je na nich zobrazena holubice.

3.3 Mezinárodní den žen

8. březen – Mezinárodní den žen

„MDŽ má připomínat, že boj za ženská práva ušel už dlouhý kus cesty, dlouhý kus cesty má ještě před sebou. Dnes je MDŽ demonstrace za odstranění diskriminace a lepší podmínky žen a připomínkou boje za jejich rovnoprávnost“¹¹

3.3.1 Historie vzniku Mezinárodního dne žen

Z historického hlediska je Mezinárodní den žen spojen s bojem žen za jejich práva. Jeho původ se datuje do roku 1907, kdy se ve Stuttgartu konal první Mezinárodní sjezd socialistických žen. Tohoto sjezdu se zúčastnilo téměř 60 delegátek z 15 zemí. Byl zde podán návrh, aby se každoročně, v určitý den, scházely ženy a upozorňovaly na svá práva. Jejich cílem bylo seznámit s touto problematikou širokou veřejnost, nejen ženy, ale také muže.

Počátek tohoto svátku je spojován se stávkou newyorských švadlen, které 8. 3. 1908 protestovaly za volební právo žen, zkrácení pracovní doby, zvýšení mezd a politická a hospodářská práva žen. Datum 8. 3. jako Mezinárodní den žen nebyl stanovený ihned.

V USA se slavil od roku 1908 vždy poslední únorovou nedělí. V Evropě se tento den zavedl v roce 1910 na 2. mezinárodní konferenci socialistických žen v Kodani. Byl to den na počest boje žen za jejich práva. V roce 1911 se již ve vícero evropských zemí tento den slavil organizovaně, dokonce i v Rakousku-Uhersku.

K definitivnímu ustanovení data Mezinárodního dne žen došlo až po 1. světové válce na počest protestů a demonstrací ruských žen v Petrohradě ze dne 23. 2. 1917. Toto datum v gregoriánském kalendáři připadá na 8. březen, a tudíž se oslavy konají v tento den.

¹¹MDŽ. In: *FÓRUM 50%* [online]. Praha [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/proc-se-slavi-mdz>

V USA se Mezinárodní den žen slavil do začátku 1. světové války, postupně zde dochází k útlumu jeho oslav.

3.3.2 Oslavy Mezinárodního dne žen v 20. - 21. století

MDŽ – Mezinárodní den žen – svátek, který má pevné místo v kalendáři, 8. březen, a od roku 1975 je uznávaným svátkem i OSN. Je spojován s bojem za rovnoprávnost žen.

K jeho velkému vzkříšení dochází po 2. světové válce hlavně v socialistické části Evropy, kde nabýval na velkém významu. Oslavy Mezinárodního dne žen byly veliké, spojené s propagandou komunistického režimu. V důsledku tohoto, po vítězství sametové revoluce v roce 1989, se přestal tento svátek v České republice slavit. Důvod byl jediný. Byla to úzká svázanost s komunistickým režimem, s jeho velkými oslavami a spojení oslav s komunistickou propagandou.

Jak to je nyní v naší zemi? V roce 2003, při schvalování novely zákona o svátcích, v dolní sněmovně parlamentu měl být do novely zákona 8. březen přidán jako svátek. Tento návrh v tomto roce neprošel přes horní komoru parlamentu, ale v únoru 2004 poslanci dolní sněmovny přehlasovali poslance horní sněmovny. Tímto aktem byl 8. březen zapsán do kalendáře jako významný den.

V současné době je oslava tohoto dne pouze na každém z nás a v povědomí hodně lidí je stále zapsán jako den velmi silně spjatý s komunismem. Větší pozornost je věnována Dni matek.

3.4 Mezinárodní den ptactva a den šprýmů a žertů

1. duben – Mezinárodní den ptactva a den šprýmů a žertů

Mezinárodní den ptactva se slaví každý rok 1. dubna. Na tento den nepřipadá pouze Mezinárodní den ptactva, ale je to také den všelijakých žertů a šprýmů.

Pokud by se udělala anketa, co se slaví 1. dubna, tak si děti určitě vzpomenou na žerty a šprýmy, ale málokdo na Mezinárodní den ptactva. Málokdo z nich také bude vědět, proč se slaví obě události v jeden den.

3.4.1 Mezinárodní den ptactva

Tento den, 19. 3. 1902, je připomínkou podepsání úmluvy na ochranu ptactva, které je užitečné pro zemědělství. V roce 1906, 1. dubna, byla podepsána Mezinárodní konvence o ochraně užitečného ptactva a právě tato konvence vedla k tomu, že je 1. duben vyhlášen Mezinárodním dnem ptactva.

U nás je však tato tradice ještě starší, spadá do roku 1900, do Rakouska-Uherska, kdy se slavil Den ptáků. Ten byl vyhlášen Otto Hermannem, slovenským přírodovědcem, 1. dubna, jako akce pro školy. Společně s ptactvem se oslavovaly také stromy. Česká republika ji podepsala až v roce 1924.

Cílem tohoto dne je u lidí obrátit pozornost lidí k nebezpečím, které ohrožují ptáky na celém světě a napomoci tím k jejich ochraně. Ochránit jejich stanoviště a na celý problém se dívat také z pohledu ptáků. To, co se lidem v přírodě jeví jako zanedbané, zpustlé a neudržované, například kouty s drobnými mokřady a starým stromořadím ve městě, je právě pro ptáky životně důležité. Je to jejich ochrana a hnízdiště, prostor důležitý pro jejich přežití.

První duben byl zvolen záměrně. V tento den je již migrace ptáků v plném proudu, jaro se hlásí o slovo, dochází k oteplování. Probouzí se příroda, otepluje se.

A jak souvisí Mezinárodní den ptáků s žertovným aprílem, někdy také nazývaným „dnem bláznů“?

3.4.2 Den šprýmů a žertů

Než se z 1. dubna stal žertovný den, byl už od roku 536 př. n. l. oslavou jara, přátelství a radosti. Autorem svátku byl mytický král Jamších a nazýval se Sizdam Bedar.

Ve středověku se začal slavit ve 14. století a byl oslavou radosti. V Českých zemích začaly oslavy tohoto svátku pravděpodobně později, v 16. století. První zmínky jsou z roku 1690 od Bartoloměje Chrystellia z Prahy. V 18. století se již zmínky o aprílovém vyvádění objevují častěji. Oslavy tohoto dne se zachovaly až do dnešního dne.

3.5 Velikonoce

Jsou největším křesťanským svátkem s pohyblivým datem oslav.

3.5.1 Co jsou to Velikonoce

Velikonoce jsou svátky s velkou tradicí, a to jak před vznikem křesťanství, tak i po něm.

Prapůvod Velikonoc můžeme hledat ve svátku nomádských pastýřů, který byl spojený s obětováním mladých zvířat, především beránků. Tady bychom mohli s největší pravděpodobností najít návaznost na židovský svátek Pesach, svátek, kdy Židé oslavovali vysvobození z egyptského zajetí.

V dnešní době jsou Velikonoce nejvýznamnějším svátkem křesťanské církve, dokonce jsou významnější než vánoční svátky. Velikonoce jsou spojené s památkou umučení a vzkříšení Krista.

Jedná se o svátky, u kterých není pevně stanovené datum jejich oslav. Slaví se každoročně, pokaždé v jiném termínu mezi 22.3. - 25. 4., vždy po jarní rovnodennosti, první neděli po jarním

úplňku. Oslavy nejsou vázané pouze na neděli, na Boží hod velikonoční a na Velikonoční pondělí. Předchází mu čas předvelikonočního půstu, který trvá 40 dní. Samotné Velikonoce začínají Popeleční středou a končí na Boží hod velikonoční.

V období předvelikonočního půstu platilo omezování se v jídle a společenském životě. V tomto období se praktikovaly jak pohanské zvyky, tak i křesťanské tradice.

3.5.2 Postní měsíc

Postní měsíc byl a je nedílnou součástí velikonočních svátků a navazuje na masopust, období hodování a veselí. Postní doba začínala Popeleční středou a končila Pašijovým týdnem na Bílou sobotu. Do postní doby se nepočítají neděle.

Popeleční středa

Je to první postní den

Pytlový čtvrtek

Den, kdy se dojídaly zbytky z masopustního veselí a hodů.

První neděle postní - „Černá“

Název Černá neděle byl spojený se zvykem žen odkládat pestré součásti oděvu, oblékat se do tmavých šatů a na hlavu si vázat černý šátek.

Druhá neděle postní - „Pražná“

Tato neděle je pojmenována podle tradičního postního pokrmu „pražmy“, který byl vařený z praženého nedozrálého obilí.

Třetí neděle postní - „Kýchavá“

Název této neděle má kořeny ve středověku. V tento den se konaly mše za odvrácení nemocí, jako byla cholera a mor. S touto nedělí se váže pověra, která říká, že kolikrát za den člověk kýchne, tolik let bude ještě naživu. Původ této pověry je možné hledat v době morové epidemie.

Čtvrtá neděle postní - „Družebná“

Tuto neděli bylo možné porušit jinak přísný půst. Mládeži bylo dovoleno se sejít na návsi a poveselít se.

Pátá neděle postní - „Smrtná“

Tato neděle má kořeny v pohanském zvyku „vynášení Morany“. Morana byla představitelka smrti a tímto zvykem, který přetrval i do dnešní doby, se smrt vynášela z vesnice.

Šestá neděle postní - „Květná“

Je to neděle, kterou si lidé připomínali vjezd Krista do Jeruzaléma. Lidé ho vítali olivovými vavřínovými a palmovými větvicemi. V tento den se u nás svétily větvicéky jívy, ale také košťata z břízových větví. Svěcené kočicéky měly mít zázračnou moc. Věřilo se, že pomáhají proti pohromám, kouzlům a nemocem.

Půst měl u lidí probouzet větší citlivost k sobě samým, ale i k ostatním lidem. K půstu, kromě zdržování se jídla, patřily i projevy spravedlnosti a milosrdenství. V této postní době se měly obnovovat vztahy a dialogy s druhými.

4.5.3 Pašijový týden

Pašije v křesťanství znamenaly biblické vyprávění o utrpení Krista, které sepsali apoštolové Ježíše Krista. Pašijový týden byl posledním týdnem před Velikonocemi a tradice jsou již vázané na jednotlivé dny.

Modré pondělí

V tomto dni se podle tradice zdobily kostely modrým nebo fialovým sukmem. Byl to také volný den, ve kterém se lidem zakazovalo vykonávat jakoukoliv práci.

Žluté nebo také šedivé úterý

Byl to den velkého úklidu v chalupách. Vymetaly se pavučiny a uklízelo se v celé chalupě. Název žlutá se v křesťanství pojí se znamením věčnosti, ctnosti, rozumu, úcty, vznešenosti a žárlivosti. Spojení můžeme hledat i s Božím světlem.

Škaredá nebo také sazometná středa

V tento den se pokračovalo v úklidu chalup, vymetaly se především komíny, proto název „sazometná“. Škaredá, den kdy se Jidáš mračil a škaredil na Ježíše. Váže se k tomu i legenda, že se v tento den nesměl nikdo mračit, aby se potom nemračil po celý rok.

Zelený čtvrtek

Název „zelený“ je podle Olivové hory, kde začalo utrpení Ježíše Krista. Váže se k němu i zvyk přípravy zelených jídel nebo bylinek. Nejdůležitější zvyk dodržovaný dodnes, je utichnutí všech zvonů ranní Glorii až do Bílé soboty. Zvuk zvonů nahrazovalo hrkání dětí hrkačkami.

Velký pátek

Je nejsvětějším dnem celých Velikonoc. Je dnem ukřižování Krista, dnem hlubokého smutku. Důležitým momentem tohoto dne je odhalení a uctění kříže, strojení Božího hrobu. I na tento den se váží určité tradice a zvyky. Mezi ně například patří:

- Nesmělo se nic půjčit z jiných domácností.
- Věřilo se, že se v tento den otvírá země a vydává své poklady ve skalách. V Čechách se podle legendy měla v tento den otevřít památná hora Blaník.
- Bylo také zakázáno hýbat se zemí, to znamená, že se nesmělo orat, kopat, sázet. Tímto se projevovala úcta k matce zemi.

Bílá sobota

Je dnem, kdy se zvony vracely z Říma a opět se rozezněly. Tělo Ježíše Krista bylo uloženo do provizorního hrobu. K obřadům patřilo také Vzkříšení – z Božího hrobu se vyzvedávala monstrance s Nejsvětější svátostí a Kristova socha nebo obraz. Byl to také den ticha a očekávání. Lidé oplakávali Ježíše Krista, který ležel v hrobě.

Bílá barva tohoto dne se odvozovala od barvy roucha nově pokřtěných lidí, kteří bývali, v dobách vznikající nové církve, přijímáni mezi věřící. Bílá je také barvou čistoty, naděje v nový život.

Velikonoční neděle – Boží hod velikonoční

Den zmrtvýchvstání Krista. V tento den vrcholí velikonoční svátky a končí půst.

Dodržovaly se tyto zvyky.

- a) Svěcení a pečení pokrmů jako byl mazanec, zajíček, chléb a beránek.
- b) Hospodář při nedělním obědě rozdělil vařené vajíčko na tolik dílů, kolik bylo členů domácností.

Velikonoční pondělí

Den chození po velikonoční pomlázce. Tímto starým zvykem končí Velikonoce. Jedná se o obyčej, kdy chlapi obcházejí domy s pomlázkou a šlehají ženy a dívky, aby byly zdravé, veselé a pilné.

3.5.4 Velikonoční symboly

Mezi nejznámější velikonoční symboly patří:

Pomlázka

Původní název byl „omládka“. S jejím pletením se začínalo na Bílou neděli. Pomlázka byla vyráběna z vrbového proutí. Oproti dnešním zvykům chtěla být každá žena a dívka vyšlehána, protože to braly jako omlazení, získání svěžesti, zdraví a krásy. Za vyšlehání platily malovaným vajíčkem, barevnou stuhou. Mezi pěknou tradici dále patřil zvyk, že od pondělního odpoledne mohly ženy oplácet šleháním zelenými pruty nebo polévání vodou.

V průběhu let se změnilы zvyky i odměny koledníkům. Dříve chodili po pomlázce mládenci a svobodná chasa a odměnou jim byla malovaná vajíčka. V dnešní době se více stávají odměnou peníze a alkohol. Po koledě chodí i malé děti.

Beránek

Je obřadním prvkem Židů před jejich odchodem z Egypta. Beránek je symbol, předobraz Velikonoc a podobenství Spasitele.

Zajíček

Je symbolem chudoby, skromnosti a pokory, sebeobětování pro druhé.

Vajíčko

Nejstarší symbol plodnosti, úrody, nového, stále se opakujícího života a vzkříšení. Symbol vajíčka se už objevuje v době kamenné v Egyptě. Přisuzovali se mu magické schopnosti. Se zdobením se také začínalo na Bílou neděli. Dnes se již tento zvyk nedodržíje a vajíčka se zdobí podle potřeby.

Velikonoční pečivo

První pečivo se peklo z jednoduchých surovin a symbolizovalo mýty a pověry. Pečivo mělo kulatý tvar, zlatou barvu a lesklý povrch.

Od Květné neděle až po Velikonoční neděli mělo tradiční velikonoční pečivo tvar ptáčků nebo slepic, kuřátek, ježků, hádků a holubiček. Dále se pečivo tvarovalo do tzv. točence – znaku dlouhého života nebo mělo tvar vrkoče, stočeného do věnečku, byl to symbol vlasů dívek a žen.

Mezi nejoblíbenější a nejznámější patřily Jidáše. Měly různé tvary. Do dnešní doby se zachovaly jidáše ve tvaru mazance.

3.6 1. máj

1. květen - oslavy jara a lásky, ale i svátek práce.

3.6.1 1. máj – oslavy jara

Na 1. máj = 1. květen se můžeme dívat ze dvou pohledů, z církevního a ze světského.

Církevní pohled

1. květen je spojen se dvěma světcí se svatým Filipem a Jakubem, jejich ostatky byly v tento den přeneseny do římské baziliky „Dvanácti apoštolů“, která byla vysvěcena právě 1. května 570. Později byl tento den posunut na 3. května. V den uložení jejich ostatků do římské baziliky se začal slavit svátek svatého Filipa a Jakuba společně právě 1. května.

Filip byl ženatý a měl dcery. S nadšením přijal pozvání Ježíše, aby ho následoval. Když byl na něho seslán Duch svatý, kázal v Malé Asii. Na konci života hlásal evangelium ve Frýgii. Jeho život byl ukončen násilně na kříži v Hieropoli ukamenováním.

V řadě apoštolů byli dva apoštolové jménem Jakub. Rozlišovali je dovětkem starší a mladší. S naším 1. květnem souvisí apoštol Jakub mladší.

Jakub mladší – světec dnešního dne, byl zvolen za prvního jeruzalémského biskupa a 20 let spravoval církev jeruzalémskou a palestinskou. V době pronásledování křesťanů byl o hlavním velikonočním svátku svržen z cimbuří a ubit palicí.

Světský pohled

I z tohoto pohledu se jedná o oslavy jara, které sahají hodně do minulosti a pravděpodobně souvisí s prastarou slavností vítání jara. Symbolem této tradice je májka, symbol jara a lásky.

Májka

Stavěla se na návsi a její stavba měla svá pravidla. Kmen musel být z tvrdého dřeva, nejčastěji hladký, zbavený kůry. Horní část byla ozdobena různobarevnými stužkami a k zelenému vršku byl přidělaný věnec z chvojí. Tyto výzdoby dělaly ženy a dívky. Májka se hlídala, aby nebyla pokácena chlapci z jiné vesnice. Kácení májky v jiné vesnici, která byla hlídána chlapci z dané vesnice, mělo také svá pravidla. Májka musela být useknuta těsně pod věncem z chvojí, jinak to byla pro kácející chlapce větší ostuda než přijít o májku. Tam, kde vesnice nepřišla o svoji májku, probíhalo kácení máje. V den kácení máje z hospody vyšel průvod v pořadí: hudba, první hoch – mládenec, první dívka – družička. Průvod se zastavil a zpíval před domy, kde měli dceru, dcery se potom přidávaly do průvodu. Když obešli celou vesnici, sešli se před májkou a zahráli scénku.

Dva chlapci představovali četníky, dva myslivce a dva chalupníky. Scénka pojednávala o tom, že dva chalupníci podřezali májku, utekli s ní, honili je četníci a myslivci.. Ti je nakonec dohonili a vyslyšali. Na konci scénky došlo k usmíření všech. Z poražené májky se brali větvičky, které měly přinášet štěstí.

Stavěly se i menší májky, tzv. „krále“, které stály před domy nebo ve dvorech dívek, jako symbol vyznání lásky chlapce k dané dívce. Mezi další prvomájové tradice patří:

- Líbání dívek pod rozkvetlým stromem - dívka musí být tento den políbená pod kvetoucím stromem, jinak do jednoho roku uschne.
- Tradice zvaná „kytka“ - po postavení hlavní májky za zpěvu a hudby, chlapci obcházeli prvomájovou neděli vesnici. Zastavovali se tam, kde před domem stály malé májky, dívky z těchto domů brali do průvodu a ty je hostily jídlem a pitím. Průvod se nakonec zastavil na návsi nebo v hospodě, kde se soutěžilo, hrály hry a tancovalo.

- Tradice zvaná „věneček“ - jedná se o zelený věneček, kterým dívky obdarovávaly chlapce, a žádali je, aby si ho pověsili na dvoře.

Všechny tyto tradice souvisí s láskou a vítáním jara.

3.6.2 1 máj – oslavy svátku práce

Z historického pohledu se oslavy svátku práce 1. května vztahují na květnové události v Americe v roce 1886.

- 1. května 1886 bojovali za svá práva: osmihodinovou pracovní dobu bez ztráty peněz.
- 3. května 1886 probíhala demonstrace v Chicagu, kde při střetu demonstrantů s policií zahynulo několik lidí.
- 4. května zahynulo několik lidí při výbuchu bomby na Haymarket Square.

Poprvé se celostátně slavil Svátek práce v USA v roce 1888 a v roce 1889 byl uznán za oficiální svátek. Svátek práce se slavil i u nás. Jak v dobách první republiky, tak také v dobách po 2. světové válce. Od roku 1948 měly oslavy Svátku práce silný politický charakter. Byla to propagace komunismu, účast na oslavách byla povinná. Každý občan se musel zapojit do prvomájového průvodu transparenty s politickými hesly a oslavovali se vůdci komunistické strany. Tyto oslavy zcela zastínily lidové tradice a oslavy tohoto svátku.

V současné době se ještě v naší zemi dodržuje tradice stavění májky většinou na vesnicích. Tradice líbání pod rozkvetlým stromem se dodržují už individuálně, v soukromí. Probíhají i oslavy Svátku práce a je na každém z nás, co si v tento den zvolíme. Jestli budeme oslavovat anebo si v rodinném kruhu užijeme volného dne.

3.7 Den matek

Svátek, který uctívá ženu a oslavuje ji.

3.7.1 Historie vzniku

Historie vzniku tohoto svátku spadá do hluboké historie, do dob před naším letopočtem. V tomto čase se konaly oslavy na počest matky nejvyššího boha Dia – bohyně Rei.

Ve starém Římě můžeme hledat kořeny tohoto svátku v oslavách „Matronalie“. Slavily v první březnový den a byly zasvěceny bohyni Juno, ochránkyni vdaných žen a nastávajících rodiček. Ve starém Řecku se žena uctívala jako dárkyně života.

Z roku 1644 pochází první zmínka o oslavě, tzv. „Mathering Sunday“. Tento den se slavil čtvrtou nedělí od začátku půstu. Pro sloužící to znamenalo mít volný den, aby mohli navštívit kostel ve svém rodném městě nebo vesnici, setkat se se svými matkami a rodinami. Cestou do svého rodiště mladí lidé trhali květiny, které potom věnovali svým matkám nebo kostelu. Tato tradice se dodnes

zachovala ve Velké Británii a Irsku, na tento den spadají v těchto zemích oslavy Dne matek. Při této příležitosti byly oslavovány všechny matky a babičky. K celoplošným oslavám došlo až v Anglii v 19. století.

Na celosvětovém rozšíření tohoto svátku měla zásluhu dcera protestanského kazatele z Philadelphie, Anna Reeves Jarvisová, která v květnu 1907 uspořádala ve městě Grafton oslavy na počest své matky. Její matka založila pracovní kroužky, ve kterých nabízela sanitární a zdravotní pomoc. V roce 1907 proběhly oslavy ještě v úzkém rodinném kruhu, avšak již v roce 1908 se tento svátek slavil oficiálně v kostele v Graftonu.

V roce 1910 guvernér Západní Virginie veřejně oznámil tento svátek, který byl v roce 1914, za vlády prezidenta Thomase Woodrova Wilsona, vyhlášen za svátek, který se slaví druhou neděli v měsíci květnu.

3.7.2 Den matek v České republice

Den matek se u nás začal slavit v roce 1923. O zavedení tohoto svátku se zasloužila dcera Tomáše Garrigue Masaryka, Alice. Oslavy tohoto svátku u nás probíhaly až do roku 1948, kdy ho vytlačily oslavy Mezinárodního dne žen. Od této doby se u nás veřejně neslavil, až do roku 1989. Tento rok, po pádu komunismu, se Den matek u nás začal opětovně slavit a rozšířil se tak, že se z něho stala novodobá tradice.

Ne ve všech zemích se slaví Den matek ve stejný den.

- Velká Británie a Irsko, jak již jsem uvedla, ho oslavuje čtvrtou postní neděli.
- V Polsku se tento svátek slaví 26.5.
- V Rusku je to ještě později. Oslavy Dne matek probíhají až poslední neděli v měsíci listopadu.
- V Norsku tento svátek slaví druhou neděli v únoru
- Ve Španělsku, Portugalsku, Maďarsku a Lotyšsku se slaví první květnovou neděli.
- Den matek se oslavuje i v řadě zemí arabského světa, a to v den jarní rovnodennosti, 20.3.

I když se Den matek slaví v různých zemích světa v jiném časovém období, jeho význam je stále stejný, oslava matky a mateřství. V současné době je sice žena stále oslavována jako dárkyně života, ale i jako matka a osobnost vůbec.

3.8 Den dětí

1. červen – Den dětí - den plný her, soutěží a sladkostí.

3.8.1 Historie vzniku

Den dětí nemá tak dlouhou tradici jako Den matek. Než se stanovilo přesné datum a dohodl způsob, jak by měly oslavy Dne dětí probíhat, musel si tento den projít určitým historickým vývojem. A ani v dnešní době se na celém světě neslaví v jeden den.

První Den dětí se slavil v roce 1856 nebo 1857 druhou červnovou nedělí. V tento den reverend Charles Leonard, pastor v městečku Massachusetts v USA, vedl druhou červnovou nedělí mši, která byla speciálně určena pro děti. Nejdříve byl pojmenován „Den růže“, později přejmenován na „Den květin“. Den dětí se ujal až později. Dnem kázání pastora Leonarda pro děti byla zahájena tradice oslav Dne dětí v USA.

Další významné datum spojené se Dnem dětí bylo 23. duben 1920. S tímto datem se pojí založení Národního shromáždění během Turecké války za nezávislost. Mustafa Kemal, ochránce národních práv, prohlásil, že důležitou součástí při budování nového státu jsou děti. 23. duben je proto v Turecku stále spojen s oslavami Dne dětí a je státem uznávaným svátkem.

Dalším mezníkem pro vyhlášení Dne dětí bylo datum 1. června 1925. V tento den se konaly dvě významné události.

- Světová konference pro blaho dětí. Na této konferenci chtěli vyhlásit Den dětí, ale zde se to nepovedlo.
- Festival Dračích lodí v San Franciscu. Na této oslavě čínský konzul shromáždil mnoho čínských sirotků, aby poukázal na fakt, že je třeba, aby se společnost starala o blaho dětí.

Tyto dvě významné události tak určily datum konání oslav Dne dětí, a to 1. červen. Toto datum bylo také podpořeno v roce 1949 Mezinárodní demokratickou federací žen, která tímto způsobem poukazovala na masové zabíjení žen a dětí v Lidicích v roce 1942 a ve francouzském Ouradouru v roce 1944.

1. červen není pouze oslavou Dne dětí, ale také oslavou Mezinárodního dne dětí.

Další průlom v oslavách Dne dětí udělala Organizace spojených národů. Ta vyhlásila „Universální dětský den“ na 20. listopad.

20. listopadu v roce 1959 byla přijata Organizací spojených národů „Deklarace práv dětí“. Jejím cílem bylo, aby se každý stát jednou v roce zabýval dětmi a upnul na ně svoji pozornost. Důležitým

bodem vyhlášení Mezinárodního dne dětí byla také podpora dětí, poskytnutí dobrých podmínek pro jejich zdravý vývoj a přístup ke vzdělání.

3.8.2 Oslavy Dne dětí v průběhu času v České republice

Poválečné Československo

V poválečném Československu se nezačal slavit Mezinárodní den dětí hned, ale měly se pro děti konat tzv. „Týdny dětské radosti“. Jednalo se o celoroční program péče o dítě ve všech složkách národa. Týdny dětské radosti se konaly v letech 1946 – 1949.

Od 1. června 1951 se i v Československu začal slavit „Mezinárodní den dětí“. V tomto období nešlo ani tak o oslavu dětí, ale jednalo se o prezentaci toho, co vše strana a vláda dělá pro děti.

Československo po roce 1990

K myšlence oslavy Dne dětí se Česká republika dostala až po sametové revoluci. Den dětí je dnes dnem plným radosti, her, soutěží a sladkostí. Den, kterého se účastní celá rodina. Někteří oslavují v rodinném kruhu, ale většinou rodiny navštěvují oslavy, které pořádá město pro své nejmladší občany.

3.9 Den otců a Mezinárodní den mužů

19. červen – Den otců

19. listopad – Mezinárodní den mužů

Oslava otcovství, vztahu otce a dítěte a role otce ve společnosti a oslava všech mužů, kteří jsou nedílnou součástí naší společnosti.

3.9.1 Den otců

Role otců ve společnosti prošla velkým vývojem. Od absolutní vlády nad dítětem v antickém Římě, kdy si otec s dítětem mohl dělat, co chtěl, až po jeho dnešní význam. Výzkumy v 70 letech ukázaly, že otec je významný nejen pro starší děti, ale i pro děti v raném věku.

Tradici oslav Dne otců založila Američanka Sonora Smart Doddová, která tímto chtěla uctít svého otce, jenž se dokázal postarat o ni a další sourozence po smrti jejich matky. Tato oslava proběhla 19. června 1910, v den narozenin jejího otce.

V roce 1966 prezident Lyndon Johnson stanovil oficiálně třetí neděli v červnu za den oslavy otců. Ne ve všech zemích světa se Den otců slaví ve stejnou dobu. Je to podobné jako u Dne matek, kdy některé země slaví v jiné dny. V mnoha zemích se slaví Den otců třetí neděli v měsíci červnu, v některých zemích 19. března, na svátek svatého Josefa. Severské země oslavují Den otců druhou neděli v listopadu a v červnu oslavují Mezinárodní den mužů.

V České republice se tento svátek slaví ojediněle. Předchůdcem oslav Dne otců se stala, v roce 2007 akce, kterou pod názvem „Tátafest“, pořádala „Liga otevřených mužů“. Na této akci chtěli pořadatelé poukázat na to, že i otcové hrají velmi důležitou roli pro děti v rodině a ve společnosti. A že si muži zaslouží svůj svátek stejně jako ženy.

3.9.2 Mezinárodní den mužů

Svátek, který má poukazovat na problémy mužů ve společnosti.

O založení svátku, který by poukazoval na mužská práva, se pokusil profesor Thomas Oaster v roce 1992. Ten v tomto roce pořádal setkání, kterého se zúčastnili Američané, Australané a Malt'ané. Poukazoval na něm na významné postavení mužů ve společnosti, i když nejsou otcové. Rok 1995 byl rokem, kdy se oslav tohoto dne účastnili pouze Malt'ané a vypadalo to, že úplně zanikne.

O znovurozšíření tohoto svátku se zasloužil Jerimu Teelucksingh, profesor u Univerzity Západní Indie. 19. listopad zvolil záměrně, protože v tento den slavil narozeniny jeho otec. Snahou profesora Teelucksingheho bylo:

- propagování mužských vzorů
- oslavování pozitivních mužských skutků
- starost o mužské zdraví a spokojenosti
- šíření povědomí o mužské diskriminaci
- usilování o bezpečný svět a rovnosti mezi mužem a ženou

3.10 Světový den polibků a Mezinárodní den objetí

5. červenec – Mezinárodní den objetí

6. červenec – Světový den polibků

„Světový den polibků připadá na stejný den jako Mezinárodní den objetí a zároveň je druhý v pořadí po sv. Valentýnu, svátkem zamilovaných“.¹²

3.10.1 Světový den polibků

Světový den polibků je oficiální svátek, který se slaví každoročně 6. července. Svátek se začal slavit ve Spojeném království a od roku 2000 se slaví na celém světě.

Lidé na celém světě možná už zapomněli na potěšení, které cítí při líbání, na to, že polibek nám pomáhá snížit stres, nutí nás se zastavit a věnovat chvíli tomu druhému.

Co všechno je polibek a co nám přináší, je velice zajímavé.

¹²Světový den polibků. In: *Centrum.cz/Atlas.cz: Svátky* [online]. Praha: Economia, 1999 - 2022 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <http://svatky.centrum.cz/svatky/vyznamne-dny/svetovy-den-polibku-126/>

Polibek je pozdrav, jehož pomocí dáváme druhému najevo svoji náklonnost, přátelství, lásku a city. Původ polibku je třeba hledat hluboko v minulosti u předchůdců člověka. Jeho původ spadá do pradávného očichávání zvířat mezi sebou. Postupně se vyvinul a dnes už není poznávacím znamením. Jeho význam je hlubší mnohem více. Kromě kladných zdravotních účinků a tlumení bolesti se při líbání uvolňuje hormon štěstí.

3.10.2 Mezinárodní den objetí zdarma

S Mezinárodním dnem polibků úzce souvisí Mezinárodní den objetí zdarma. 5. červenec je den, který oslavuje objímání. V angličtině se tento den nazývá „Free hugs“, tedy objetí zdarma. Cílem tohoto dne je se zastavit, obejmout osobu kolem sebe a je jedno, zda tuto osobu znáte, nebo je to úplně cizí člověk na ulici. Vyjadřujeme tím náklonnost k lidem, posilujeme souznění s partnerem a také blízkost. Nemusí to být pouze partner, takové láskyplné objetí dítěte udělá s psychikou zázraky. A proč neobjmout své rodiče, prarodiče. Když se nad tím zamyslíme, kdy jsme to udělali?

Tradice mezinárodního dne objetí zdarma vznikla v roce 2004 na letišti v australském Sydney. Sem přicestoval Juan Hanna, který při příletu do Sydney se neměl s kým obejmout a kolem sebe viděl lidi se objímat a vítat se svými blízkými. Vyrobil si transparent „Free hugs“ a postupně ho začali objímat cizí lidé, kteří kolem něho procházeli. Jeho počín se začal šířit po internetu. Další lidé se začali přidávat a zanedlouho se tento den dostal do kalendáře a vznikl nový svátek. Mezinárodní den objímání zdarma nesmíme zaměňovat s Mezinárodním dnem objetí, který má své místo v kalendáři 21. ledna.

3.10.3 Mezinárodní den objetí

Tradice mezinárodního dne objetí vznikla v Michiganu a stojí za tím Kevin Zaborney. Ten si myslel, že Američané jsou příliš zdrženliví a rozpačití při projevech lásky a vzájemné náklonnosti. Přišel tak s nápadem, že jeden den v roce se budou lidé objímat a že to bude vítaná kratochvíle. V prvopočátku se den slavil 29. března a později byl přesunut na 21. ledna. Svátek se z Ameriky rozšířil do dalších zemí, také do České republiky. V tento den je možné na ulicích pozorovat objímající se dvojice.

Objetí je důležité v každodenním životě, protože nám může pomoci při hledání podpory nebo bezpečí. Také se objetím můžeme podělit o svou radost nebo druhému ukázat, že bez něho nemůžeme být.

3.11 Světový den zvířat

4. říjen – Světový den zvířat

„Zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, včetně volně žijícího jedince a jeho samostatného života schopné normy, nikoliv však plod nebo embryo.“¹³

3.11.1 Historie vzniku

Chování zvířat patřilo už dříve k tradici. Podle potřeby se chovala hlavně hospodářská zvířata, ale s rozvojem společnosti se stále více objevuje chov zvířat pro potěšení.

Světový den zvířat se od roku 1931 vždy slaví na počest svatého Františka z Assisi. František z Assisi byl františkánský mnich, který svůj život zasvětil pomoci a péči o nemocná, opuštěná a týraná zvířata. 4. říjen byl zvolen záměrně, protože v tento den roku 1226 František z Assisi zemřel.

Tradice oslav Světového dne zvířat byla založena v roce 1931 ve Florencii jako „Úmluva ekologů“. Ekologové touto úmluvou chtěli upozornit na situaci ohrožených druhů zvířat. Význam tohoto dne se v průběhu let rozrostl a obsahuje již všechna zvířata. Slaví se v mnoha zemích světa. Tento den je připomínkou, že zvířata byla a jsou důležitou součástí našeho života.

3.11.2 Dnešní pohled

Vzhledem k tomu, že každé zvíře má určitá práva ..., že genocidy páchá člověk a že hrozí jejich pokračování, že úcta člověka ke zvířatům se vzájemnou mezilidskou úctou, že výchova má již od dětství vést k pozorování a chápání zvířat a k úctě a lásce vůči nim...“ (Chapouthier, 2013, s. 35).

Je dokázáno, že zvířata mají neodmyslitelné místo v našem životě. Ať už se jedná o domácí mazlíčky nebo zvířata, která se využívají pro terapii různých nemocí, nebo se jedná o chovná zvířata. Určitě nemůžeme opomenout i zvířata žijící v lesích a ve volné přírodě, zvířata v zoologických zahradách. Všechna hrají důležitou roli v našem životě, potřebují od nás projevy lásky, ale i zodpovědný přístup a ochranu od nás všech.

Ochrana zvířat probíhá různými způsoby, ať už je to ochrana v jejich přirozeném prostředí, či odchov a jejich vrácení zpět do přírody. Pro nás jsou to spíše zoologické zahrady, kde se můžeme s jednotlivými druhy zvířat seznámit a poznat tak jejich ochranu pro další generace.

V této době je důležité dětem připomínat roli a postavení zvířat na celém světě, vysvětlit jim, že se nejedná jenom o domácí mazlíčky, kterým se máme věnovat, ale že to jsou živé bytosti, které potřebují naši ochranu, lásku a prostor pro svůj život.

¹³Co je to zvíře. In: *EAgri: Zemědělství* [online]. Praha 1, neuvvedeno [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/casto-kladene-otazky/existuje-obecne-vymezeni-pojmu-zvire-a.html>

3.12 Mezinárodní den jídla

16. říjen – Mezinárodní den jídla

Jeden z nejvýznamnějších mezinárodních dnů zahrnutých v kalendáři Organizace spojených národů.

3.12.1 Jídlo z pohledu historie

Jídlo jako takové bylo důležité již od pradávna. Od lovců mamutů, vzniku ohně jsme se dostali hodně daleko dopředu. Otázkou je, zda jídlo našich předků nebylo zdravější, a zda ho bylo dost pro každého.

Tak jak se rozevírají nůžky mezi bohatými a chudými, tak se rozevírají i pomyslné nůžky v přístupu k potravinám. Objevuje se problém – chudoba versus blahobyť.

Na základě tohoto rozporu se od roku 1981, v 150 zemích světa stal 16. říjen oslavou Světového dne výživy. Organizace spojených národů zde ukazuje na přístup k jídlu u lidí, kteří žijí v chudobě a u lidí, kteří žijí v blahobytu. Tento den má také připomínat závazek jednotlivých států světa a sice, docílení nulového hladomoru do roku 2030. Cílem je také zvyšovat celosvětové povědomí o bezpečnosti potravin. Dalším úkolem je, zajištění přístupu k výživné stravě všem lidem na naší planetě.

16. říjen byl zvolen záměrně, protože v tento den byla v roce 1945 založena organizace pro výživu a zemědělství FAO, která poukazuje na různé problémy související s výživou a zemědělstvím. Jedná se především o:

- Problém klimatických změn.
- Upozornění, že naše civilizace je založena na zemědělství. Investice do zemědělství dlouhodobě klesají, zvyšují se ceny potravin a z tohoto důvodu roste počet lidí trpících hladem. Z 10% to má důvod ve válkách a hladomoru. Z 90% je to chronická podvýživa, kterou trpí 900 milionů lidí na světě.

3.12.2 Jídlo z dnešního pohledu

Když se na problematiku jídla podíváme očima naší země a očima většiny vyspělých zemí, vnímáme jiný problém. Tímto celosvětovým problémem je obezita a s ní související vysoký příjem energie. Z tohoto důvodu se ve vyspělých zemích mluví o civilizačních chorobách, které velmi úzce souvisí s nadbytečným energetickým příjmem, ale také s nedostatečným pohybem.

I škola může mít vliv na to, jak se dnešní děti stravují. Nemusí to být hned zjevné, ale z dlouhodobého hlediska se domnívám, že si děti vzpomenou, jak si povídali o jídle a co vše si k tomu připravili.

Ve spolupráci s předmětem „Výchova ke zdraví“ je možné naučit žáky správně si sestavit jídelníček, ukázat jim, jak se stravovat, a v technických činnostech, v části vaření, které se na školách opět už učí, některé s daných jídel uvařit a ochutnat. Mezi dětmi panují velké předsudky:

„Co je zdravé není dobré a co je zdravé je drahé“. Na pomoc může učitelům sloužit program organizovaný od roku 2004 společností Albert „Zdravá 5“.

3.13 Památka zesnulých a Halloween

2. listopad – Památka zesnulých

31. říjen - Halloween

3.13.1 Památka zesnulých

Prapůvod tohoto svátku lze hledat u starých Keltů. Podle keltského kalendáře začínal nový rok 1. listopadu, v tento den se slavil svátek Samhain. Byl to čas, kdy bylo umožněno duším zemřelých se vrátit mezi živé. Aby našly duše cestu, v noci na 2. listopadu se zapalovaly ohně a pořádaly se hostiny. V 8. století byla tato tradice vyhlášena Svátkem Všech svatých. Bylo to na počest zasvěcení chrámu pohanských bohů v Římě Panně Marii a křesťanským mučedníkům v 7. století. Původně se svátek se slavil 1. listopadu, ale byl přesunut na 2. listopad.

Památku věrných zesnulých zavedl v roce 998 svatý Odilo, opat z Cluny. Postupně se oslavy tohoto svátku šířily po kláštorech a v roce 1748 je oficiálně potvrdil papež Benedikt XIV. Benedikt XV v roce 1915 povolil sloužit tři mše: Jednu za papeže, druhou za duše v očistci a třetí za jiný úmysl. V tomto období se na Dušičky pořádaly průvody na hřbitovy a zdobily se hroby zemřelých. Zdobení a úklid hrobů se zachovalo do dnešních dní. K tomuto dni se váží také určité tradice a zvyky.

Lidové zvyky

Lidové zvyky jsou propojené s pověrami. Jedna z pověr praví, že v předvečer Dušiček vystupují duše z Očistce, aby si odpočinuly od svých útrap. Jejich žijící příbuzní mají v tento den naplnit máslem olejové lampy, aby se duše mohly ošetřit od svých popálenin. Večer zase příbuzní vypíjí sklenici studeného mléka, aby se duše jejich zemřelých mohly ochladit.

S tímto dnem také souvisí pečení bochánků a rohlíků ve tvaru kostí. Tímto pečivem se potom obdarovávali chudí, pocestní a žebráci.

Křesťanské zvyky

Památka zesnulých je svátek, který slaví společně věřící křesťané i nevěřící. Věnují svůj čas na zdobení hrobů jejich zemřelých květinami, vzpomínce na ně a zapálení svíčky. Vše má svůj

význam. Živé květiny mají symbolizovat víru ve věčný život a hořící svíce zase mají symbolizovat zmrtvýchvstání Krista.

„Pro mnohé věřící i nevěřící jsou Dušičky dobou zamýšlení nejen nad smrtí.“¹⁴

3.13.2 Halloween

Svátek zemřelých je pro pochopení dětí velmi složitý a smutný. Z těchto důvodů se více s dětmi oslavuje Halloween.

Původně se slavil podle keltského kalendáře 30. října a jmenoval se Samhain - „konec léta“. Samhain byl keltský bůh, který panoval mrtvým. V tuto noc probíhaly oslavy, hořely ohně a lidé oslavovali v maskách, které je měly chránit před zlými duchy. Ohně měly svítit duším na cestu a za úsvitu si je bůh mrtvých Samhain odvedl zpět do říše duchů. Keltové chápali smrt jako přirozenou součást života, a proto neslavili smutkem.

Do Ameriky tento svátek dovezli Irové, kteří se tam stěhovali za prací. V anglicky mluvících zemích se slaví tento svátek dodnes, prakticky jde o zábavu.

K tomuto svátku se váží následující zvyky:

- Děti se oblékají do kostýmů a navštěvují domy, kde by měly dostat sladkou odměnu. Těm, kteří je neobdarují, provedou různé lotroviny a žertíky.
- Vydlabávají se strašidelné dýně, ve kterých se zapalují svíčky. Tento zvyk souvisí s irskou legendou o darebáku Jachovi. Ten měl údajně podvést samotného ďábla, ale i hřešit. Za to se po smrti nedostal do nebe ani do pekla. Proto po světě bloudí v podobě vydlabané dýně a svíčkou si svítí na cestu.
- Sledují se hororové filmy, navštěvují se strašidelná místa.

U nás tento svátek nemá dlouhou tradici, ale ve světě se slaví již stovky let. Oblíbily si ho děti.

U dospělých je důležitějším svátkem Památka zesnulých.

3.14 Světový den laskavosti

13. listopad – den, kdy se šíří dobro po celém světě.

Laskavost můžeme definovat různými způsoby, ale vždy bude vřelá, trpělivá, důvěřivá, loajální a vděčná.

„Laskavost často vnímáme jako vlastnost, které pomáhá druhým. Ve skutečnosti je ale nejvíce prospěšná nám samotným. Proto buďme vstřícní nejen ke svému okolí, ale také sami k sobě. Můžete tak potěšit ostatní a svému životu dát smysl.“¹⁵

¹⁴Dušičky. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Du%C5%A1i%C4%8Dky>

„Laskavost pro mě znamená být ohleduplný k ostatním, více se upřímně zajímat o lidi ve svém okolí a vědomě vnímat potřeby a hodnotu lidí, které v každodenním životě potkáváme“¹⁶

Proč je laskavost tak důležitá?

- Je nakažlivá
- Je investicí do spokojenosti

V čem spočívá světový den laskavosti, který se slaví 13. listopadu? Možností je mnoho. Od darování oblečení, které už nepotřebujeme, potěšení druhého laskavým slovem, pohlazení někoho, až po vyrobení dárku, nakreslení obrázku. Můžeš udělat cokoliv, čím potěšíš někoho druhého, ale i sám sebe.

Tímto dnem vyjadřujeme, jaké důležité místo v životě má laskavost. Jak nám prodlužuje život, ale také nás činí šťastnějšími a upevňuje mezilidské vztahy.

Laskavosti se dá naučit. Možná k tomu pomohou i tyto rady, kterými se můžeme řídit, pokud chceme někoho dalšího naučit laskavosti nebo ho přimět k tomu, že bude o laskavosti přemýšlet.

- Buďme pro ně vzorem.
- Mluvme s lidmi, které náhodně potkáme.
- Milujme svou rodinu.
- Čtěme druhým knihy o tom, co znamená být laskavý.
- Poskytneme druhým příležitost pro růst.
- Všímejme si.
- Vysvětlujeme věci.
- Dělejme dobrovolnickou činnost.

V České republice se Světový den laskavosti slaví díky projektu Karla Janečka „Jsem laskavec“. Je určen pro děti od 3 do 18 let nejen z České republiky, ale i ze světa. Účelem celého projektu je zviditelnění tématu laskavosti v současném světě. Jedná se o projekt, do kterého se již zapojilo mnoho školních kolektivů. Důkazem uskutečnění Dne laskavosti jsou fotodokumentace, videa a popis dne. Dětem se nekladou meze ve výběru, co udělají. Nemusí to být nijak velký skutek, ale skutek, při kterém si děti uvědomí, že radost a laskavost se nedělá jenom jeden den v roce, ale že je možné být laskavý každý den.

15Laskavost. *Laskavost. cz* [online]. Olomouc: Nadace Lilie & Karla Janečkových [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.laskavost.cz/o-laskavosti>

16Laskavost. *Zuzana Zeidlerová* [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <http://www.zuzanazeidlerova.cz/laskavost/>

3.15 Adventní čas

3.15.1 Co je to advent a jeho dějiny

Advent byl obdobím duchovního života, ale i v tomto období si prostý lid užíval různých zábav, které byly spojeny se svátky významných světců.

Z historického pohledu se jedná o období, kdy se věřící lid připravoval a očekával příchod Spasitele. To platí v křesťanském světě až do dnešních dní.

Slovo advent je latinského původu a znamená „příchod“. Je to období hlubokého rozjímání, zklidnění a dodržování půstu. Mše se v této době slouží každý den.

Dějiny adventu sahají do 5. století n. l. a v polovině 6. století se objevily v Římě. Přes rozdílné cesty se advent ustálil u nás známými tradicemi. Advent začíná první nedělí po svátku svatého Ondřeje – 30. listopadu a vyvrcholí Štědrým dnem 24. prosince, ten je již součástí vánočních oslav.

3.15.2 Adventní svátky, zvyky a tradice

Svátek svaté Barbory – 4. prosince

Svatá Barbora má svátek 4. prosince a v předvečer jejího svátku se vydávají ženy a dívky na obchůzky. Jsou zahaleny do bílých prostěradel nebo šatů, mají zahalený i obličej. Nesou dva košíky, v jednom se nachází ovoce a ve druhém metla. Dobré děti dostávají ovoce, těm nedobrym hrozila metla.

Ke svátku svaté Barbory se váže tradice“ řezání Barborek“. Souvisí to se svátkem svaté Barbory, která byla dcerou tureckého šlechtice a která se obrátila na křesťanskou víru. Nechtěla se jí vzdát, a proto ji její otec odsoudil k trestu smrti. Cestou na popravu utrhla větvičky, které uprostřed zimy vykvetly. A proto se to stalo zvykem a tradicí. V tento den se chodily řezat větvičky z jakéhokoliv stromu nebo keře, který byl schopný vykvést do štědrého dne. Větvička se měla trhat po setmění, vlastní rukou a zalévat vlastními slinami. Zvyk udržovaly svobodné dívky, protože pokud jim větvička vykvetla přímo na Štědrý den, mohly se příští rok vdávat.

V dnešní době se rovněž chodí řezat barborčky, není rozhodující, jestli je žena vdaná, nebo svobodná, protože vykvetlé barborčky slouží jako pěkná dekorace ve vánočním čase.

Svátek svatého Mikuláš – 6. prosince

Mikuláš je historicky doložená osoba. Žil kolem roku 300 n. l. Byl biskupem, byl štědrý, zbožný a vedl příkladný život. Lidé ho pro tyto vlastnosti uctívali a prohlásili za svatého. Uctíván byl nejdříve na Balkáně a potom se jeho věhlas rozšířil do Evropy, hlavně mezi slovanské národy. V českých zemích ho začali uctívat ve 13. – 14. století.

Ke svátku svatého Mikuláše se vážaly tyto tradice.

- Původní oslava se vážala k rozpustilému průvodu masek, který se choval dost nevázaně a tak pohoršoval tehdejší církev.
- Mikuláš obcházel děti s ženskou postavou – Mikulášskou, která připomínala dětem poslušnost.
- V dalším období již chodil Mikuláš a doprovázeli ho čerti a andělé. Mikuláš měl červené roucho, přes něho bílou halenu s červeným křížem. Na hlavě měl bílou nebo červenou špičatou biskupskou čepici s křesťanským křížem a v rukách držel biskupskou hůl. Měl bílý plnovous a na zádech nůši s dárky pro děti. Anděl nosil dlouhé šaty v bílé barvě. Na hlavě čelenku s hvězdou a nejdůležitější znak – křídla. Čert byl oděn do huňatého kožichu s rohy na hlavě a s dlouhým vyplazeným jazykem. Měl také dlouhý ocas, začerněné tváře, řetěz a vidle se třemi zuby nebo koště. Nesměl mu chybět pytel na zlobivé děti.

Podoba těchto postav se více méně zachovala do dnešních dní. Mikulášské nadělování je jedna z nejrozšířenějších tradic u nás. Smysl je také pořád stejný- obdarovat děti a udělat jim radost. Někdy se také jedná u dětí o výchovnou lekci.

Tato tradice má i svá negativa:

- Strašení dětí je nepříjemné pro citlivé děti.
- Nepozvání Mikuláši, kteří se snaží získat ze strašení dětí finanční hotovost.

Svátek svaté Lucie – 13. prosince

Svatá Lucie žila koncem 2. století na Sicílii, byla velmi zbožná, nechtěla se vdávat, chtěla pouze sloužit bohu. Odmítla domluveného ženicha, který ji potom udal jako skrytou křesťanku. Protože se nechtěla vzdát své víry, měla být umístěna do nevěstince. Tam měla být odvezena na voze taženém voli, ale ti se podle legendy nehnuli z místa. Protože ve své víře nepolevila, byla dýkou bodnuta do krku. Je zobrazována s dýkou v krku a s miskou s očima. Podle legendy jsou tyto oči její, sama si je vydloubla a poslala svému ženichovi. Stala se tak ochránkyní zraku a pomocnicí proti očním nemocem.

Zvyky a pověry:

- Dříve na tento svátek chodily ženy oděny od hlavy až k patě do bílých rouch. Na nose měly masku s velkým klapajícím zobákem. Zvyk se dodržuje před Vánocemi. Ženy tak chodily kontrolovat hospodyně, jak mají uklizeno. Těmto ženským návštěvám se říkalo „Lucky“
- Další zvyk souvisí opět se strašením dětí. Tyto ženy hrozily dětem rozpáráním břicha, když se správně nepostíly.

Svatá Lucie byla také spojována s věštestvím. Proto se od tohoto dne až do Vánoc sledovalo počasí a věštilo se, jaké počasí bude dalších 12 měsíců.

Na začátku 20. století si takto oděné „Lucky“ dělaly legraci z mužů, přepadávaly je, lechtaly a šťouchaly do nich pomocí vařeček a kvedlaček. Mohly je také natřít kolomazí a sypat na ně mouku.

V dnešní době se již tento svátek neslaví.

3.15.3 Symboly adventu

Nejdůležitějším symbolem adventu je adventní věnec, který je starý již 150 let.

„Adventní věnec je holdem tomu, kdo je očekáván a kde zároveň již přichází jako vítěz, jako král a osvoboditel, Ježíši Kristu. Kruhová podoba věnce symbolizuje ustavičnou cestu Slunce a zároveň i věčnost“ (Šottnerová Dagmar, 2009, s. 97)

Na adventním věnci jsou vždy 4 svíce, které jsou postupně čtyři neděle před Štědrým dnem zapalovány. Zapalování svíček má svá pravidla, že každá svíčka má svůj symbol. Máme čtyři adventní neděle. První následuje vždy po svátku svatého Ondřeje a poslední je neděle před 25. prosincem. Svíce na adventním věnci mají své barvy, tři jsou fialové a jedna růžová. Každá představuje určitý symbol.

Neděle železná

Zapaluje se první fialová svíce, jedná se o svíce proroků, kteří předpověděli narození Ježíše Krista.

Neděle bronzová

Zapaluje se druhá fialová svíce, tzv. betlémská, která reprezentuje lásku a představuje Ježíšovy jesličky.

Neděle stříbrná

Zapaluje se třetí svíce, růžová, tzv. pastýřská svíce. Symbolizuje, že postní období je skoro u konce, advent dostává slavnostnější ráz.

Neděle zlatá

Poslední neděle před 25. prosincem. Zapaluje se čtvrtá svíce fialová, tzv. andělská svíce, která symbolizuje mír a pokoj.

3.15.4 Adventní doba v současnosti

V dnešní době si pod pojmem advent představujeme 4 adventní neděle, zapalování svíček na adventním věnci a přípravu na 24. prosinec, na Štědrý den. Advent a svátky kolem něho jsou spjaty

především s tradicí mikulášské nadílky, rozsvěcováním vánočních stromů na náměstích a prodejními vánočními trhy.

Adventní doba končí se západem Slunce o Štědrém večeru. Souvisí to s tím, že dříve platil staročeský čas. V tomto čase začínal nový den nocí, tedy západem Slunce. Poté začíná vánoční čas 25. prosincem, Božím hodem vánočním.

3.16 Vánoční čas

Vánoční svátky začínají na Boží hod vánoční 25. prosince, narozením Páně a končí podle římskokatolické církve první neděli po 6. lednu. Jedná se o svátky, které slaví společně lidé s různým vyznáním, ale také lidé bez vyznání.

3.16.1 Vánoční čas a jeho historie

Původ vánočních svátků lze hledat v dávné historii. Je v ní poukazováno na souvislost mezi Vánocemi a svátkem „Dies Natalis Solis Invicti“, v překladu „Narozeniny nepokořitelného Slunce“. Svátek založil římský císař Aurelianus a byl slaven 25. prosince na den zimního slunovratu.

Vznik vánočních tradic není jistý, ale je uváděno, že základ oslav narození Krista byl vytvořen v raném křesťanství ve 2. století. Během 3. století došlo k zániku těchto oslav, avšak již ve 4. století došlo k jejich znovuzrození.

Přesné stanovení 25. prosince za den narození Ježíše Krista je také nejasné. Jedna z hypotéz praví:

„Již jeden z nejstarších biblických komentářů z přelomu 2. a 3. století připisovaný Hippolytovi označuje jako možné datum Kristova vtělení středu 25. prosince. Totéž datum uvádí ve svém díle Chronographiar z roku 221 římský historik Sextus Iulius Africanus a spis De Pascha computus, připisovaný Cypriánovi. Z dalších indicií lze usuzovat, že v mnoha částech římské říše křesťané slavili Kristovo narození již před Konstantinem.“¹⁷

I když jsou kolem stanovení data narození Krista stále pochybnosti, jedno je jisté:

Původ Vánoc, ať je již jakýkoli, nemá žádný vliv na míru a podstatu slavení Vánoc jako křesťanského svátku, jako oslavy Ježíše Krista, ale ani občanského svátku Vánoc, který je oslavou míru, vzájemnosti a rodiny“.¹⁸

¹⁷Vánoce. *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisko (CA): Wikipedie, 2021 [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1noce_b%C4%9Bhem_historie

¹⁸ Viz výše

3.16.2 Vánoční dny a jejich významem

„Vánoční kouzlo je dodržováno různými zvyky, zvyklostmi a pověrami. Přenášely se z generace na generaci a některé se dochovaly dodnes. Mnohým se možná jejich původní praktikování nezamlouvá, ale přesto se nechtějí s odkazem svých předků rozloučit. A tak jsou některé zvyky aplikovány na současnou dobu a vznikají „novodobé tradice“ na starých základech“ (Šottnerová Dagmar, 2009, s. 132.)

Štědrý den – 24. prosinec

K tomuto dni se váže nejvíce tradic a zvyků. Proto jsem vybrala z každého denního období pouze tři, které jsou podle mého názoru nejdůležitější.

Ráno:

- Ten, kdo chtěl být celý rok zdravý, se mohl umýt v tekoucí nebo čerstvě nabrané vodě ze studny.
- Děti dostaly chléb s medem – sladké, aby byly po celý rok hodné.
- Vaření polévky – tzv. „štědrovačky“ – dalo se do ní od všeho něco, luštěniny, brambory, zelenina, pohanka, křížaly a další ingredience, prostě to, co se v chalupě našlo. Aby bylo dost jídla po celý rok. Symbolizovala hojnost.

Během dne:

- Každý se měl vyhnout jakémukoliv klení a nadávání.
- Nesměly se jíst pochoutky – aby viděli večer zlaté prasátko.
- Odpoledne děti strojily stromeček.

Večer a v noci:

- Ke štědrovečernímu stolu patřilo sváteční oblečení.
- Pod talíře se dávaly mince, aby se jich držely peníze po celý rok.
- Krájení jablek, pouštění skořápek ořechů po vodě.
- Na půlnoční mši chodili všichni, kromě dětí a nemocných.

Boží hod vánoční - 25. prosinec

V tento den se připomínalo narození Ježíše Krista, které se slaví půlnoční mší. Je to den rozjímání a hodování.

Mezi zvyky patří:

- Nesmí se pracovat.
- Chléb pečený má v sobě v tento den kouzelnou moc.
- Večer se pozoruje obloha – počítají se hvězdičky. Čím větší počet, tím se urodí více brambor a bude více vajec.

Svátek svatého Štěpána – 26. prosinec

Svatý Štěpán byl velký kazatel, hlásal příchod Ježíše a za to byl Židy ukamenován. V tento den mělo být podle tradice veselo, pořádaly se tancovačky, chodilo se koledovat a na návštěvy.

Svatý Jan Evangelista – 27. prosinec

Tento svátek se již neslaví. Jan Evangelista byl apoštol, který se po smrti Ježíše staral o Pannu Marii. Podle legendy ho chtěli otrávit a hodit do vařícího oleje. Byl však pod boží ochranou, a tak se mu nic nestalo.

Svátek mlád'átek – 28. prosinec

Podle bible jsou mlád'átka děti, které dal povraždit král Herodes, když hledal malého Ježíše. Tento den se připomíná už jenom při mších v kostele

Silvestr a Nový rok – 31. prosinec a 1. leden

Oslavy Silvestra a příchodu Nového roku jsou novodobou tradicí. Souviselo to s potřebou lidí se bujaře a vesele rozloučit se starým rokem a přivítat rok nový.

Jaké zvyky se váží k těmto dnům?

- Po domech chodily „omlačky“. Ty třikrát zakleply na dveře, šly ke kamnům a třikrát je ometly se slovy „Ve jménu otce, Syna i Ducha svatého“.
- Jak na Nový rok, tak po celý rok.
- Nesmělo se prát prádlo a nic vynášet z domu.
- Rozesílala se novoroční přání a přáníčka – je to již dlouhodobý zvyk, který je rozšířený po celém světě. Na novoročenky se psalo PF. V současné době již málokdo ví, co to znamená. Jedná se o francouzský výraz „Pour felicier“ a v překladu znamená „Pro štěstí“.

Tři králové – 6. ledna

Tímto svátkem končí vánoční období. Jedná se o den, kdy byl pohřben Ježíš.

Tři králové – Caspar, Melichar a Baltazar – mudrcové, kteří nesli narozenému Ježíši dary – zlato, kadidlo, vonnou pryskyřici.

S tímto dnem se váží tři královské obchůzky. Byly to tři děti oblečené do bílé dlouhé košile s červenou šerpou kolem pasu. Většinou je doprovázel učitel nebo kněz. Děti představovaly tři krále, červená šerpa Caspara, bílá Melichara a černá Baltazara. Představitel Baltazara míval začerněný obličej.

Smyslem obchůzky bylo předat domům a lidem požehnání. V dnešní době se jedná o obchůzky charitativního charakteru. Zvyklostí bylo napsat na dveře K + M + B + rok. Tato tradice se dochovala i do dnešních dní.

3.16.3 Vánoční symboly a tradice

Mezi symboly Vánoc patří:

Děťátko

Symbol dítěte je spojený s počátkem, zrodem něčeho nového, a s nadějí.

Betlém

Je úzce spjatý s narozením Ježíše Krista. Ve městě Betlém ho ve chlévě porodila Marie, manželka Josefa. Ježíš nebyl synem Josefa, podle bible byl jeho otcem Duch Svátý.

Tradice stavění betlému je stará, dokonce starší než tradice zdobení vánočního stromečku. Jeho zakladatelem byl František z Assisi. Betlém může být vyroben z různých materiálů, jako je papír, dřevo, těsto, sádra, vosk a další. Při jeho výrobě se však musí dodržovat určitá pravidla. Součástí betlému jsou vždy jesličky s děťátkem, Panna Marie, svatý Josef, osel a vůl. Pak se přidávají pastýři s ovce, Tři králové a další postavy ze života lidu.

První betlémy byly gotické obrazy s námětem zrození Ježíše Krista. Asi v 16. století se začaly objevovat v kostelech a v 18. století v domácnostech.

Strom

Proč patří mezi symboly Vánoc zrovna strom, se neví, tak jako se neví, proč zrovna jehličnatý. Jehličnatý strom je stále zelený, zelená je symbolem věčného života. Strom jako takový může symbolizovat dvě stránky:

- Světskou – kořeny – země, kmen – pozemský život, koruna – obloha.
- Církevní – propojení Pekla – Očistce – Nebes.

Do Čech se dostal tento vánoční symbol v 19. století z Německa. Zdobení se začalo objevovat u šlechty a asi okolo roku 1852 u měšťanstva a v roce 1872 na venkově.

Podle staré legendy se o zdobení stromu zasadil opat Kolumbián, který působil v Bretani a Burgunsku. V těchto oblastech lidé uctívali starobylé jehličnany a zimním slunovrat. Opat nechával v den narození Ježíše ozdobit stromy pochodněmi ve tvaru kříže.

V dnešní době je zdobení vánočního stromečku již neodmyslitelnou tradicí vánoc a objevuje se nejen v domácnostech, ale i na náměstích měst a našich vesnic.

Jmelí

Je symbolem Vánoc už od nepaměti. Jmelí má údajně kouzelnou moc, ale aby tato jeho moc byla uplatněna, je třeba podle tradic dodržet několik zásad.

- Jmelí má být zavěšeno.
- Jmelí má být darováno – kouzelná moc se tímto umocní.
- Jmelí má být zelené s bobulkami – čím více bobulek, tím více štěstí.
- Polibek pod jmelím má partnerům zajistit plodnost, v to věřili již staří Keltové.

Ryba

Patří k vánočním symbolům, protože se narození Ježíše datuje na rozhraní vlády ryb – která končila a vlády Skopce – která začínala. Ne všude ve světě se ryba objevuje na štědrovečerním stole.

Zvon

První zmínky o zvonech se objevily v 6. století. Zvon ohlašuje nejen smrt a nebezpečí, ale i příchod naděje, radosti a lásky. Ke zvonům se váže mnoho legend. Zvony mají lidem připomínat, že lidská láska a soucit v srdcích je více než bohatství.

Zvířata

Mezi nejdůležitější zvířata patřil osel a vůl. Tato zvířata podle legendy svým dechem zahřívala Ježíše. Mezi zvyk dobrého hospodáře patřilo i obdarovávání zvířat ve chlévě.

Dárky

Nadělování dárků se váže k legendě o narození Ježíše Krista. Souviselo to lidskou pomocí, kdy chtěl každý svými dary pomoci svaté rodině a také jim udělat radost. Smyslem darování však není pouze dárky dostávat, ale také je i darovat a tím šířit lásku a radost.

Vánoční pečivo a pokrmy

Pokrmy - jaká byla štědrovečerní tabule, záleželo na kraji, ve kterém se Vánoce slavily. Na stole však nesmělo chybět ovoce – jablka a ořechy.

Vánoční cukroví - jeho pečení se stalo zvykem až v 19. století.

Vánoční pečivo - základem byla vánočka a chléb jako symboly hojnosti. Mezi další patřily perníky, koláče. Z chlebového nebo sladkého kynutého pečiva se vyráběly figurky, které představovaly symbol slunovratu. Byli to ptáčci, klíč, ještěrky a mnoho dalších figurek oblých tvarů.

Praktická část

4 Použité materiály

4.1 Papír

„Tenký, hladký materiál, který se vyrábí z hutněných vláken.“ (FIXL, VONDRUŠKOVÁ., 2007.)

V současné době patří papír k nejvíce využívanému materiálu. Než se dostal papír do podoby, jak ho známe my, předcházel tomu dlouhý vývoj.

První zmínky o papíru spadají do období starověkého Egypta, kde papír vyráběli z bažinaté rostliny, pro nás známe jako papyrus. Od názvu této rostliny se odvozuje i název papír. Stonky této rostliny se řezaly na proužky, ve vrstvách se rovnaly na sebe. Potom se lisovaly, sušily a rovnaly na sebe ve vrstvách. Vznikl tak dlouhý list, který se roloval do ruličky. Stejným způsobem, avšak z jiných rostlin, se vyráběl papír ve staré Číně a Japonsku, papír uměli také vyrobit staří Mayové a Aztékové. Papír, tak jak ho známe dnes, byl vyroben v Číně, kolem roku 105 n. l.

Do Evropy se dostal při arabských expanzích do Španělska a Itálie a v těchto zemích začaly vznikat první papírny. Ve 13. století začali při výrobě papíru používat jednoduché stroje na vodní pohon nebo lis. V Čechách se výroba papíru také rozvíjela a v 16. století zde již bylo 20 papíren. Ve středověkých papírnách se jako hlavní surovina pro jeho výrobu používaly hadry, většinou bavlněné nebo lněné.

Velkým mezníkem při výrobě papíru bylo objevení buničiny. Ta se vyrábí ze dřeva, sběrného papíru, rostlinných vláknitých materiálů, jako je bavlna nebo konopí. V současné době známe mnoho typů papírů, které se rozlišují podle gramáže. Gramáž papíru se definuje jako gram na metr čtverečný a podle toho se jednotlivé typy papíru i využívají.

4.1.1 Tvrdý papír

Je papír s vyšší gramáží. Ta se pohybuje v rozmezí 150 – 240 g/m². Papír je silnější a pevnější, hůře se trhá a na ohnutí je dobré použít tupou hranu nůžek nebo pravítko. Tento typ papíru se využívá pro kreativní tvoření, kreslení a malování. Je vhodný i pro práci s vodovými barvami, temperami a akrylovými barvami, protože se na něm méně rozpívá voda.

4.1.2 Kartonový papír

Kartonový papír se vyrábí z recyklovaného papíru. Je pevný a z tohoto důvodu se využívá pro prostorové projekty. Skládá se ze zvlněného a krycího papíru. Tyto dvě složky, tvoří v různém

množství kartonový papír a toto určuje jeho odolnost. Dá se i několikrát recyklovat, uvádí se až 10 krát, ale množstvím recyklací se snižuje podíl primárního dřevěného vlákna. Z důvodu opětovné recyklace tohoto papíru se kartonový papír vykupuje.

4.2 Dřevo

Dřevo je člověkem využíváno už po tisíciletí a to nejen na stavbu domů, ale i na výrobu nábytku, různých nástrojů, soch a hraček. Využívá se i pro další kreativní tvoření, ale i jako palivo.

V dnešní době je jeho využití různorodé a hodně záleží, jaké dřevo použijeme. Pro práci s dětmi jsem využívala překližku.

4.2.1 Překližka

Překližka je kompozitní deska, která se vyrábí ze dvou nebo více vrstev loupaných nebo krájených dýh. Kompozitní je výrobek, který je vyroben ze dvou nebo více substancí, jež potom určují vlastnosti daného materiálu.

Dýhy se slepují dohromady a jejich letokruhy svírají navzájem pravý úhel. Takto se lepí z důvodu, aby překližka méně podléhala deformacím a nevysychala. Jednotlivé vrstvy musí mít stejnou tloušťku, tím se předchází jejímu zkroucení. Její využití je různorodé, od nábytkářského průmyslu až po stavbu montovaných domů. Pro její dobrou manipulovatelnost se dá dobře využít i v praktických činnostech při vytváření různých výrobků.

4.3 Modelovací hmota

„Za materiál vhodný k modelování lze považovat každou tvárnou hmotu. Modelování podněcuje člověka ztvárnit vlastníma rukama svoji představu či zážitek“ (Honzíková, Bajtoš. 2004.)

Práce s modelovací hmotou je pro žáky uklidňující, inspirující, ale také lehce dostupná. Méně dostupná je již keramická hlína, práce s ní je již náročnější a vyžaduje určitou zručnost.

Rozlišujeme různé typy modelovací hmoty:

- hmota, která se vytvrzuje teplem
- hmota, která se sama vytvrzuje
- hmota, která nevytverdne
- hmota speciální

Do své práce jsem zařadila výrobky z těchto typů hmot.

4.3.1 Hmota teplem vytvrzovací

Mezi tyto hmoty patří například Fimo hmota, která se pro práci s modelovací hmotou hodně využívá.

Fimo hmota je jedna z druhů polymerové tvarovací hmoty. Práce s ní je velmi jednoduchá z hmoty se dají snadno vytvářet různé výrobky. Mezi její výhody patří možnost znovu rozpečení, to znamená, že již k hotovému výrobku mohou přidat další část a znovu zapéct v troubě. Pro lepší spojení těchto částí se doporučuje použít lepidlo tekutý Liquid.

Dané hmota se peče v troubě při teplotě 110°C po dobu 30 minut. Po jejím upečení a vychladnutí se s ní dá dále pracovat. Je možné ji řezat, brousit a vrtat do ní.

4.3.2 Hmota samo vytvrzovací

Je to hmota, která sama tvrdne na vzduchu při pokojové teplotě. Před použitím se musí dobře prohnětat. Po ukončení práce je zapotřebí její povrch uhladit vlhkými prsty. Například na rozdíl od Fimo hmoty, se nedá znovu rozmodelovat. Po vyschnutí se dá upravit barvením.

4.4 Jutové lano

„Juta je lýkové vlákno ze stonků jednoleté tropické rostliny jutovníku toboolkovitého z čeledi pilovitých. Rostlina dorůstá délky 2 – 5 metrů. Používá se k výrobě obalových tkanin, pytlů, plachtovin a izolačních tkanin.“¹⁹

Juta patří mezi nejstarší využívané suroviny vůbec. V 19. století se výrobě juty nejvíce věnovali ve Skotsku a od 20. století se její výrobě věnovali i v Indii. Indie v 21. století převzala skoro většinu výroby jutových textilií. Její použití je různorodé, od výroby tkanin až po provaznické výrobky. Provaznické výrobky jsou délkového provedení, které vzniká provázáním nití nebo pásků. Ty potom slouží k výrobě motouzů nebo šňůr.

4.5 Polystyrén

Pevný, snadno lámavý, levný plast, který se také nazývá styren monomer.

V roce 1839 ho objevil Eduard Simon. Byl izolován z pryskyřice tureckého stromu Liquidambar orientalis a destilován ve formě olejovité kapaliny, monomeru pod názvem styrol. Na vzduchu styrol tuhnul a měnil se do formy podobné pudingu. V roce 1845 zjistil Jamajčan John Buddle Blyth

¹⁹Juta. In: *TEXSITE.info* [online]. Brno: Textilní zkušební ústav,s.r., 2008 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <http://cz.texsite.info/Juta>

a Němec August Wilhelm von Hofmann, že styrol tuhne i bez přítomnosti vzduchu. Praktického využití se dočkal až v roce 1931 ve společnosti IG Farben.

Mezi vlastnosti polystyrénu patří tvrdost a citlivost na náraz, tyto vlastnosti se však s časem zhoršují. Je málo odolný proti vysoké teplotě, snáší teplotu do 80°C. Využití polystyrénu je velmi různorodé, protože se vyskytuje ve více druzích. Využívá se:

- V potravinářském průmyslu – jsou to různé obaly, jednorázové nádoby, balení hotových jídel.
- V nábytkářském průmyslu – jsou to například různé výplně do sedacích pytlů, stropní desky a různé dekorace.
- Ve stavebnictví – jsou to různé typy desek, podle využití, jako je například podklad pod podlahy, zateplení domu a střech a další.

4.6. Textilie

*„Textilie = z latinského *textilis*, tkaný, je souhrnný název pro textilní vlákno a výrobky, které obsahují nejméně 80% váhového množství textilních vláken.“²⁰*

Podle původu vlákna rozlišujeme textilie:

- přírodní – vlna, bavlna, len, juta
- chemické – vlákna z mořských řas, celulózy, viskózy
- hutnické

Výroba textilií patřila mezi stará řemesla. Ve středověku a do rozvoje průmyslu, se u nás spřádalo vlákno a tkala látka v chalupách. Dnes se jejich výroba změnila, většina textilií se vyrábí průmyslově, ale stále je zde nutná i lidská práce.

²⁰Textilie. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Textilie>

5 Metodické listy

5.1 Den manželství a Mezinárodní den manželství – ozdobný hrneček

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Celý výrobek by měli mít žáci hotový během 3 vyučovacích hodin. 1. - 2. hodina – návrh výrobku a výroba ozdoby z fimo hmoty. 3. hodina – pečení výrobku z fimo hmoty v troubě a jeho nalepení na hrneček. Vzájemné hodnocení.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none">• ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň• ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí• ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost• ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	<ul style="list-style-type: none">• školní kuchyňka – pečení hmoty v troubě• klasická třída – návrh a kompletace výrobku
Materiál	<ul style="list-style-type: none">• keramický hrneček• fimo hmota
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none">• pracovní oděv• hrneček a fimo hmota• nůžky a nůž• pravítko, tužka a papír• lepidlo a štětec• váleček
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none">• Rozmyslíme si dekoraci s fimo hmoty, kterou chceme udělat potom na hrneček.• Dekoraci si nakreslíme na papír jako předlohu.• Postupně z fimo hmoty začneme vyrábět danou dekoraci a tu naskládáme na hrneček, jak by to mělo vypadat.• Troubu předem vyhřejeme na 110 ° C.• Vyrobenou dekoraci s hrnečkem dáme do předem vyhřáté trouby a pečeme 20 – 30 minut.• Necháme vychladnout.• Vychlazenou dekoraci sundáme z hrnečku. Dekorace je tvrdá.• Hrneček odmastíme a vysušíme.• Na závěr jednotlivé komponenty dekorace nalepíme na hrneček. Dekorace se musí nalepit přesně tak, jak to bylo před pečením v troubě. Má to tvar hrnečku.	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup a ukažte jim již hotový výrobek.
- Zdůrazněte přesnost při výrobě dekorace na hrneček.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s troubou a horkým hrnečkem s dekorací.
- Pracovní postup jim rozdělte na jednotlivé hodiny, žáci by měli vědět, co mají v každé hodině udělat.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Kritéria hodnocení:

a) učitel – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- samostatnost při práci

b) žáci – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

Zpětná vazba:

- jak se jim výrobek líbí
- jak se jim pracovalo
- co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- jak se po celou dobu cítili
- co by na výrobku udělali jinak – návrhy žáků na jinou ozdobu

Mezipředmětové propojení – Člověk a zdraví – výchova ke zdraví – vztahy mezi lidmi a formy soužití, kapitola – vztahy ve dvojici.

Pracovní postup v obrázcích

Hotový hrneček

Použité zdroje:

Vlastní návrh autorky práce.

Internetové zdroje:

https://www.ceske-koralky.cz/clanky/jak-pracovat-s-fimo-hmotou?fbclid=IwAR22lI8YcT86Mb7_EwXzBrxQ03i09DLiBWZV8qMe3WyNd8pDp9mxYEPgpI0

5.2 Den Svatého Valentýna - polštář

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 2 vyučovací hodiny. 1. hodina – tvar polštářku, nakreslení motivu a jeho vybarvení na jednu stranu. 2. hodina – nápis na druhou stranu polštáře, jeho sešití a vyplnění.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Třída se šicími stroji nebo klasická třída
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • látka – plátno, bavlna nebo semiš • barvy na texty • výplň polštáře – ovčí vlna, dutá výplň, vatelín nebo kuličková vlákna
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • Látka - plátno, bavlna nebo semiš • nůžky, stehovka • špendlíky, křída na látku, tužka, samomazací fix (není nutný) • šicí stroj nebo jehla a niť, bavlnka • barvy na textil • výplň – ovčí vlna, vatelín, dutá výplň, kuličková vlákna
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Na látce si naměříme požadovaný rozměr a nakreslíme tvar polštáře a vystříhneme ho. • Při stříhání přidáme 1 cm navíc na sešití. • Před přenesením motivu na polštář si musí každý žák rozmyslet, zda bude motiv překreslovat a vybarvovat barvami nebo vyšívat. • Na druhou stranu polštáře napíšeme text, který se vztahuje ke svátku Svatého Valentýna. • Pokud máme obě strany hotové, tak přistoupíme k sešití polštáře. • Klademe lící stranu polštáře na lící stranu. Polštář sešpendlíme a potom sestehujeme. • Sešijeme na šicím stroji, pokud nemáme tak použijeme jehlu a niť. Musíme nechat 10 cm na výplň polštáře v té části, kde to bude nejméně vidět. Většinou se volí spodní část. • Polštář naplníme výplní a sešijeme. 	
Metodika – kde a jak využít ve výuce	
<ul style="list-style-type: none"> • Vzhledem k tomu, že polštář je s valentýnskou tematikou, tak jeho výrobu zařadíme do výuky v únoru, v době oslav svátku Svatého Valentýna. • Zařazení – Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. 	

- Poučení žáků o bezpečnosti práce při šití a při práci se šicím strojem. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce na výrobku, rozvržení práce
 - na konci – vzhled polštáře, motiv a nápis na polštáři, přesnost výroby
 - b) žáci – vzhled polštáře
 - přesnost šití
- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Je dobré postup žákům vytisknout a dát k dispozici, aby do něho mohli kdykoliv nahlédnout.
 - Po seznámení se s postupem práce a hotovým výrobkem, který učitel žákům ukáže, je možné se se žáky na kritériích hodnocení domluvit.
 - Každý žák pracuje sám. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.
 - Ke konci hodiny žáci položí své výrobky na stůl pro jejich zhodnocení.
 - Pro zpětnou vazbu od žáka si vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:
 - a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
 - b) co pro ně bylo obtížné
 - c) co se jim dařilo a co nedařilo
 - d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu „výchova ke zdraví“ v části „vztahy mezi lidmi a formy soužití“ v kapitole „vztahy ve dvojici“

Pracovní postup v obrázcích

Hotový polštář

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce.

5.3. Mezinárodní den žen – váza

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Žáci by měli na daném výrobku pracovat tři vyučovací hodiny. 1. hodina – vytvoření tvaru vázy a sádrového odlitku 2. hodina – úprava sádrového odlitku a jeho začištění 3. hodina – dekorace vázy
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna určená pro pracovní výchovu nebo klasická třída
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • Sádra • Polystyren nebo karton • Papír • Smirkový materiál
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • Tavná pistole nebo lepidlo • tužka a nůžky nebo nůž Na ozdobu: <ul style="list-style-type: none"> • tempery • ubrousek – možné zdobení – ubrousková technika • stužky, třpytky
Pracovní postup	
Použití polystyrenu: <ul style="list-style-type: none"> • Na papír si nakreslíme tvar vázy tak, jak by měla vypadat. Ten potom vystříhneme. • Polystyren o tloušťce 2 cm nalepíme na sebe do požadované tloušťky 8 cm. • Na něm pak položíme tvar vázy a obkreslíme, který potom vyřezeme. • Namícháme sádro a vylijeme ji na tvar vázy kolem dokola. • Sádro necháme zaschnout. Tím se nám vytvaruje daná váza. • Po zaschnutí sádry odstraníme polystyren a celou vázu vyhladíme. Můžeme použít smirkový papír nebo mokřý hadřík. • Poté již vázu zdobíme a malujeme podle našich představ. Použití kartonu: <ul style="list-style-type: none"> • Na jeden karton nakreslíme tvar vázy. • Z druhého kartonu vystříhneme pruh, který bude tvořit dno a boky vázy. • Vše lepíme tavnou pistolí nebo lepidlem Herkules. 	

- Další postup ji již stejný jako při práci s polystyrenem.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup a zvolte, s jakým materiálem budete pracovat. Je možné použít polystyren nebo karton. Pracovní postup si žáci zapíší do sešitu.
- Pracovní postup jim rozdělte na jednotlivé hodiny, žáci by měli vědět, co mají v každé hodině udělat.
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

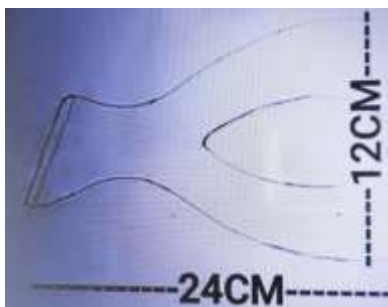
- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
 - b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
- Zdůrazněte přesnost při stříhání tvaru vázy a před řezáním zkontrolujte, že žáci ví, co mají vyřezat.
 - Projděte s nimi bezpečnost práce při stříhání a vyřezávání.
 - Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
 - Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo
- c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- d) jak se po celou dobu cítili.

Mezipředmětové propojení – Mezinárodní den žen – Člověk a společnost – Dějepis – modernizace společnosti – je zde možné zahrnout i téma boje za práva žen u nás a ve světě.

Pracovní postup v obrázcích

Hotové váza

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce

5.4 Mezinárodní den ptactva, den šprýmů a žertů - naučná stezka Cvilín

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace: Jeden vyučovací den – seznámení s náplní vyučovacího dne, projití celé naučné stezky, povídání s žáky o tom s čím se seznámili a co se naučili. 2 hodiny pracovních činností – výroba ptačí budky nebo pitka pro ptáky.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a náradím, poskytne první pomoc při práci Člověk a společnost – Dějepis - Objevy a dobývání. Počátky nové doby. <ul style="list-style-type: none"> • D – 9-5-06 – rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek. Člověk a příroda – Přírodopis – Biologie živočichů. <ul style="list-style-type: none"> • P-9-4-02 – rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin. • P-9-4-03 – odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí.
Pracovní prostor	Naučná stezka Cvilín v Krnově. Učebna pracovních činností.
Pomůcky	Papír a propiska.
Pracovní postup	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ve třídě, před začátkem vycházky: <ul style="list-style-type: none"> • seznámení žáků s náplní celého dne • rozdělení do skupin – 4 žáci ve skupině • rozdání pracovních listů a plánu naučné stezky • poučení o bezpečnosti a chování na naučné stezce • dotazy žáků 2. Přesun na naučnou stezku. 3. Řešení úkolů: <ul style="list-style-type: none"> • žáci se pohybují na stezce podle plánek • postupně vyplňují pracovní list 4. Na konci stezky: <ul style="list-style-type: none"> • vyhodnocení práce • zpětná vazba 5. Seznámení žáků s tím, jak využít jejich získané poznatky v dalších předmětech. 6. Pracovní činnosti – výroba výrobku – ptačí budka nebo pitko pro ptáky. 	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Vzhledem k tomu, že naučná stezka Cvilín je zaměřena na ptáky a zvířata, kteří žijí v dané oblasti, tak ji zařadíme do výuky na přelomu března a dubna, v době oslav Mezinárodního dne ptactva.
- Zařazení:
 - Člověk a svět práce – práce s technickými materiály
 - Člověk a příroda – přírodopis – biologie živočichů
 - Člověk a společnost – dějepis - objevy a dobývání, počátky nové doby
- Poučení žáků o bezpečnosti při pohybu na naučné stezce a následně při vyrábění ptačí budky nebo pitka pro ptáky. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

Učitel – dodržení pracovního postupu při vyplnění pracovního listu

- rozvržení práce v skupině
- na konci vycházky – vyhodnocení jejich odpovědí

- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Žáci dostanou spolu s pracovním listem i plánek naučné stezky.
- Po seznámení se s postupem práce, žáci se ve skupinkách pohybují po naučné stezce a vyplňují jim přidělený pracovní list.
- Každá skupinka pracuje samostatně. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.

Zpětná vazba od žáků, vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu „přírodopis“ v části „biologie živočichů“ a v předmětu „dějepis“ v části „objevy a dobývání, počátky nové doby“.

Naučná stezka Cvilín

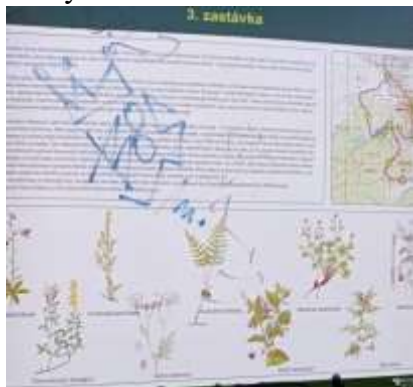
1. začátek stezky

2. zřícenina hradu Cvilín

3. rostliny okolních lesů

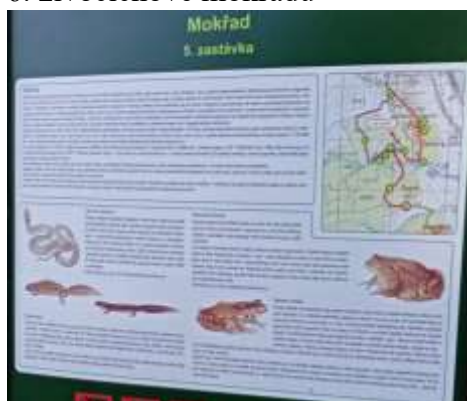
4. ptactvo okolních lesů

5. jedna z ptačích budek na naučné stezce

6. živočichové mokřadu

7. vodní ptactvo

8. zvěř v okolních lesích

Použité zdroje

Internetové zdroje:

Naučná stezka Cvilín. *Hrady cz. cestujte s přehledem* [online]. Praha, 1996, 28. 5. 2002 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/hrad-cvilin-selenburg-lobensteinj>

5.5 Velikonoce

5.5.1 Velikonoce – pomlázka pro kluky

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Jedna vyučovací hodina.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none">• ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň• ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí• ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost• ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna pracovních činností nebo klasická třída.
Materiál	Vrbové proutky – osm nebo jedenáct proutků.
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none">• Kleště, nůž• Provázek• Barevné stužky
Pracovní postup	
Nachystáme si vrbové proutky, z kterých budeme pomlázku plést. Šest nebo osm kusů. Vytvoření rukojeti: <ul style="list-style-type: none">• Dalším proutkem omotáme připravený svazek a to tak, že na silnější straně vložíme proutek mezi proutky daného svazku, asi 8 cm dovnitř.• Několikrát obtočíme pevně kolem svazku od zdola směrem nahoru. Tenký zbytek proutku zapleťte mezi proutky svazku.• Nutnost kvalitního utahování, aby se rukojeť nerozpletla. Vytvoření pomlázky: <ul style="list-style-type: none">• Do každé ruky si vezměte 4 proutky. Proutek č. 1 z levé ruky provlékněte horem mezi proutky č. 6 a č. 7 a spodem vraťte před proutek č. 4.• Proutek č. 8 z pravé ruky horem provlékněte mezi proutky č. 3 a č. 4 a spodem vraťte mezi proutky č. 1 a č. 5 v horní části.• Dále vezměte proutek č. 2 z levé ruky a horem provlékněte mezi proutky č. 5 a č. 6 a spodem umístěte mezi proutky č. 1 a č. 8.• Postupujte dále střídavě z pravé a levé strany až dopleťete ke konci proutků.• Nesmíte zapomenout citlivě dotahovat.	

- Na konci svažte proutky provázkem, případně tenkým vrbovým proutkem.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup je dobré žákům vytisknout a i s obrázkem dát před práci.
- Před vlastním pletením je dobré namočit proutky do vody, asi na 30 minut.
- Pro vlastní pletení je třeba připravit žákům proutky stejně silné a dlouhé.
- Pracovní postup jim rozdělte na části – na tvorbu rukojeti a tvorbu samotné pomlázky.
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
- b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce

- Zdůrazněte nutnost správného utahování při pletení a přesnost při výběru správného proutku. Obrázek postupu pletení je dobré buď promítnout na tabuli, nebo s postupem dát každému žáku.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s nožem.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

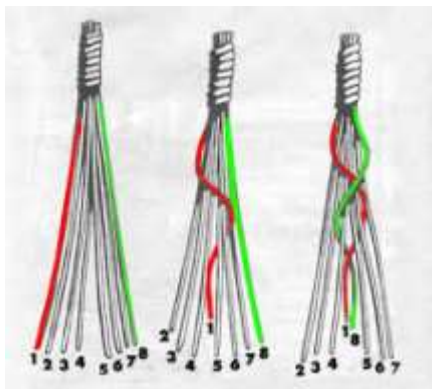
Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo
- c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- d) jak se po celou dobu cítili

Mezipředmětové propojení – Velikonoce a jejich tradice – Člověk ve společnosti – Výchova k občanství – kulturní život – kulturní tradice.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová pomlázka

Použité zdroje

Internetové stránky:

Velikonoce: Pomlázka z 8 proutků. *Pro maminky.cz* [online]. Praha: Werner Dweight Solutions, 2023[cit.2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/kreativni-dilna/velikonoce-84/pomlazka-z-osmi-proutku-do-ctyrhranu-649>

5.5.2 Velikonoce – malování vajíček pro holky

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Jedna vyučovací hodina.
Očekávané výstupy	<p>Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna pracovních činností nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • vejce • bílý papír • ocet • cibulové slupky • barvivo
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • nůžky • miska • obvaz • gumička
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Nachystáme si vejce, které dáme dopředu do octa. • Mezi tím si nadrtíme cibulové slupky. • Nastříháme malé čtverečky z bílého papíru, maximálně 1 cm. • Po jednom dáváme vejce do misky, kde již jsou cibulové slupky s kousky papírů a obalíme je v tom. • Vejce položíme na nachystaný obvaz a vejce do nich zabalíme a zavážeme gumičkou. • Dáme je do hrnce s vodou a barvivem a vaříme asi 10 – 15 minut. • Vytáhneme ven a dáme vychladit na talíř. • Vychlazené vejce rozbalíme a necháme dosušit. 	
Metodika – kde a jak využít ve výuce	
<ul style="list-style-type: none"> • Před prací se žákyněmi projděte celý pracovní postup, který je možné napsat na tabuli anebo ho dát žákyním vytištěný. • Před vlastním malováním dejte vajíčka předem do octa. • Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší. 	

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
- b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
- Je vhodné žákům ukázat možnosti malování vajíček. Pokud je v hodinách větší prostor, je možné malovat vajíčka i jinak.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s horkou vodou a uvařenými vejci.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné spolupráci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo
- c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- d) jak se po celou dobu cítili
- e) jak jinak by se daly vajíčka ještě namalovat

Mezipředmětové propojení – Velikonoce a jejich tradice – Člověk ve společnosti – Výchova k občanství – kulturní život – kulturní tradice.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová velikonoční vajíčka

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce.

5.6 1 máj – kvetoucí strom

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy
Časová dotace	Jedna vyučovací hodina.
Očekávané výstupy	<p>Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna praktických činností nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • drát – postačí měděný
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • korálky • kámen • kleštičky
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Nastříháme si drát dlouhý asi 65 cm – jedna větvička. Na 5 větviček je potřeba 5 drátů. • Na jednu větvičku potřebujeme 36 – 40 korálků. • Drát si ohneme přesně na polovinu, navlékneme 4 korálky. Z nich vytvoříme kytičku a pod ní drátek zakroutíme. • Na jeden ze dvou drátků navlékneme další 4 korálky. Opět z nich vytvoříme kytičku a drátek zakroutíme. • Stejně pokračujeme i na druhém konci ohnutého drátku. • Aby květenství vypadalo plastičtěji, nebylo tak ploché, tak každé patro natočíme jiným směrem. • Větvičky přiložíme k sobě a zakroutíme dohromady. • Na uchopení stromku použijeme kámen. Drátky obtočíme kolem něj a zespodu kamene dráty přichytíme. • Větvičky upravíme do požadovaného tvaru a kvetoucí strom je hotový. 	
Metodika – kde a jak využít ve výuce	
<ul style="list-style-type: none"> • Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup si žáci zapíší do sešitu. • Pro lepší orientaci v pracovním postupu, je vhodné výrobek dětem ukázat. • Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší. <p>Kritéria hodnocení:</p> <p>a) učitel – celkový vzhled výrobku - přesnost práce</p>	

- samostatnost při práci

b) žáci – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- Zdůrazněte přesnost při práci s drátem a korálky.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s kleštičkami.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Každý žák pracuje na svém výrobku.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

a) jak se jim výrobek líbí

b) jak se jim pracovalo

c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře

d) jak se po celou dobu cítili.

e) jak by daný výrobek vylepšili.

Mezipředmětové propojení – 1. máj – Člověk a společnost – výchova k občanství – naše vlast – státní svátky.

Pracovní postup v obrázcích

Hotový stromeček

Použité zdroje

Vlastní návrh autorky práce

5.7 Den matek – květináček

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Dvě vyučovací hodiny. 1. hodina – tvorba květináčku 2. hodina – dodělení a ozdoby
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna pracovních činností nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • kartonový papír • přírodní motouz • látka
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • tavná pistole • tužka a lepidlo • kružítko • šňůrka, špendlík • korálek
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Na kartonový papír si nakreslíme kruh, bude to dno našeho květináče. • Pokud nám nestačí kružítko, pomůžeme si provázkem. Špendlík zapíchneme doprostřed kruhu, přivážeme na něho provázek a na druhý konec tužku. Provázek natáhneme a uděláme kruh. Bude to dno květináče. • Zároveň uděláme ještě druhý, větší cca o 5 cm. • Vystříhneme bok květináče ve tvaru obdélníku. Délka obdélníku bude obvod kruhu a šířku si zvolíme sami, podle toho jak ho chceme mít vysoký. • Obdélník si z jedné strany trochu nastříhneme, asi 1,5 – 2 cm. Lépe nám bude držet tvar. • Slepíme k sobě dno a obdélník. • Teď máme hotový tvar. • Květináček ozdobíme pomocí látky. U svého jsem nalepila spodní látku na jeho obvod. Látku je možné zahrnout pod nebo ušit u země. • Dále jsem použila motouz a omotala jím část obvodu květináče. • Na vrchní část jsem opět nalepila látku. • Takto připravený květináček je možné dále podle fantazie dětí dozdobit. 	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup je dobré žákům vytisknout a i s obrázkem dát před práci.
- Pro vlastní práci je třeba připravit žákům kartonový papír, barevný papír a motouz. Ostatní potřebné věci na ozdobení květináčku si mohou žáci přinést sami.
- Pracovní postup jim rozdělte na části – na tvorbu papírového tvaru květináčku a samotnou ozdobu..
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
- b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
- Zdůrazněte nutnost přesného měření a stříhání.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s nůžkami.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo
- c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- d) jak se po celou dobu cítili

Mezipředmětové propojení – Člověk a zdraví – výchova ke zdraví – vztahy mezi lidmi a formy soužití, kapitola – vztahy ve dvojici.

Pracovní postup v obrázcích

Hotový květináček

Použité zdroje

Výrobek je od autorky práce.

5.8. Mezinárodní den dětí – hračky

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 1 vyučovací hodina. 1. hodina – výběr hračky, její nastříhání a vyplnění
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálu, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Klasická třída nebo učebna pracovní výchovy
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • Jednobarevné froté ponožky. • Výplň polštáře – ovčí vlna, dutá výplň, vatelín nebo kuličková vlákna.
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • Froté ponožky • nůžky • fix na látku • šicí potřeby • stužka, barevné knoflíky • výplň – ovčí vlna, vatelín, dutá výplň, kuličková vlákna
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Ponožky položíme šlapkou nahoru a na patě vytvoříme malý ohyb. • Na konci ponožky, podél oblouku na prsty namalujeme kolečko. Na vršek kolečka přidáme uši a vytvoříme tak šablonu na hlavu. • Ponožku ustříhneme těsně nad linkou pro uši. Ustříhneme také na spodku malý otvor na krk. • Kolem paty ponožky budeme mít dvě části. První směrem dolů bude delší a druhá směrem k prstům bude kratší. Zbytek k prstům odstříhneme. • Delší část rozdělíme na dvě poloviny, budou to nohy medvěda. • Hlavu obrátíme naruby a zašijeme horní část hlavy. Pak ji obrátíme zpět, vyplníme a potom zašijeme otvor na krk. • Tělo obrátíme naruby, vyplníme. Stejně vyplníme nohy a zašijeme. • Hlavu přišijeme k tělu. • Zbývající část, které je na ruce vyplníme a přišijeme k tělu. • Na hlavu přišijeme knoflíky jako oči a vyšijeme čumáček. • Kolem krku přivážeme mašličku. • Stejným způsobem vyrobíme i kočku. 	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Vzhledem k tomu, že hračky vyrábíme ke Dni dětí, tak jejich výrobu zařadíme do výuky na konec května.
- Zařazení – Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce při šití. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérií hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce na výrobku, rozvržení práce
 - na konci – vzhled hračky
 - b) žáci – vzhled hračky
 - přesnost šití
- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Je dobré postup žákům napsat na tabuli, aby se na něho mohli kdykoliv podívat.
 - Po seznámení se s postupem práce a hotovým výrobkem, který učitel žákům ukáže, je možné se se žáky na kritériích hodnocení domluvit.
 - Každý žák pracuje sám. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.
 - Ke konci hodiny žáci položí své výrobky na stůl pro jejich zhodnocení.

Pro zpětnou vazbu od žáků si vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu „výchova ke zdraví“ v části „vztahy mezi lidmi a formy soužití“ v kapitole „vztahy ve dvojici“ - manželství a rodičovství.

Pracovní postup v obrázcích

Hotové hračky

Použité zdroje

Internetové zdroje:

<https://www.wikihow.cz/Jak-vyrobit-hra%C4%8Dku-medv%C3%ADdka?amp=1&fbclid=IwAR0XeLaqlg0M-NKXF2PLzKjAs5RmBCTfXkfMkrZEhs5W8NcLjfKSNHBO7Bw>

5.9 Den otců a Mezinárodní den mužů – bedýnka na nářadí

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 2 vyučovací hodiny. 1. hodina – vytvoření šablony, nákres na dřevo, řezání a nátěr 2. hodina – kompletace tašky a její výzdoba
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Dílna na pracovní vyučování.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • dřevo • kulatá tyč • barva
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • přímočará pila • vrtačka s vrtáky do dřeva • kladívko a hřebíčky • tužka • štětec • tavná pistole
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Na bedýnku na nářadí budeme potřebovat: 2x obdélník, 2x čtverec a 1x půlkruh. • Rozměr obdélníku – 15cm x 30cm; • Rozměr obdélníku – dno - 13,4cm x 28,4cm. U dna musíme odečíst tloušťku materiálu bočních stran. V mém případě 1,6cm. • Rozměr čtverce – 15cm x 15cm. • Rozměr půlkruhu – průměr 15 cm a poloměr 13 cm. • Na dřevo si rozvrháme všechny díly z popisu a nařežeme je. • Nařezané díly natřeme barvou, kterou si sami zvolíme. • Po zaschnutí všechny strany spojíme k sobě a to v pořadí: napřed boky a poté dno. • Na rukojeť si naměříme přesnou délku, kterou potom přeneseme na kulatou tyč a uřízneme si ji. • Natřeme ji a přichytíme na boční strany. • Vše máme nyní pevně u sebe a žáci si ji ozdobí podle sebe. 	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Bedýnka na nářadí je určena mužům a proto její výrobu zařadíme do výuky v červnu, kdy se slaví Den otců.
- Zařazení – Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce při řezání a při práci s kladívkem. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce na výrobku, rozvržení práce
 - na konci – vzhled bedýnky na nářadí, její výzdoba, přesnost výroby
 - b) žáci – vzhled tašky na nářadí, její výzdoba
 - přesnost šití
- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Je dobré postup žákům vytisknout a dát k dispozici, aby do něho mohli kdykoliv nahlédnout.
 - Po seznámení se s postupem práce a hotovým výrobkem, který učitel žákům ukáže, je možné se se žáky na kritériích hodnocení domluvit.
 - Každý žák pracuje sám. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.
 - Ke konci hodiny žáci položí své výrobky na stůl pro jejich zhodnocení.

Pro zpětnou vazbu od žáků si vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu „výchova ke zdraví“ v části „vztahy mezi lidmi a formy soužití“ v kapitole „vztahy ve dvojici“.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová taška na nářadí

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce.

5.10. Světový den polibků a Mezinárodní den objetí – postavičky v objetí

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 2 vyučovací hodiny. 1. hodina – vytvoření postaviček. 2. hodina – ozdobení postaviček podle návrhu dětí.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Dílna na pracovní vyučování nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • samo tvrdnoucí hmota
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • váleček • podložka • řezátka • sáček • fólie • kulatá nádoba
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Z hmoty si vyválíme plát o tloušťce 0,7 – 1 cm. • Vezmeme kulatou nádobu, kterou obalíme sáčkem. Sáček je tam proto, aby se kulatá nádoba lépe z dané hmoty vytahovala. • Nádobu celou obalíme hmotou. • Vyřezeme požadovaný tvar, vyhladíme a necháme zaschnout. Bude to postavička matky. • Během schnutí si vytvoříme druhou postavičku, postavičku miminka. • Z hmoty vytvarujeme kuličku, hlavičku postavičky. • Z vyváleného plátu si utvoříme peřinku a vložíme kuličky. • Z postavičky matky, která nám mezi tím uschla, vytáhneme kulatou nádobu. • Postavičku položíme na kulatinu. • Vytvoříme druhou kuličku, hlavu matky. Položíme ji na tělo, a pokud by špatně držela, můžeme použít lepidlo a hlavu k tělu přilepit. • Pomocí vody vytvarujeme a uhladíme a poopravíme. • Miminko vložíme k matce. • Stejným postupem vytvoříme otce a přidáme ho k matce a miminku. 	

- Postavičky můžeme ozdobit.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Postavičky se vztahují ke svátku, který se slaví o prázdninách, a proto bych jejich výrobu zařadila na měsíc červen.
- Zařazení – Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce při práci s řezátkem. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce na výrobku, rozvržení práce
 - na konci – vzhled daného výrobku a jeho ozdobení.
 - b) žáci – vzhled postaviček
 - přesnost výroby
- Žáci při práci postupují podle daného postupu, se kterým jsou seznámeni na začátku vyučovací hodiny.
 - Učitel žákům ukáže hotový výrobek. Se žáky je možné se na kritériích hodnocení domluvit.
 - Každý žák pracuje sám. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.
 - Ke konci druhé vyučovací hodiny žáci položí své výrobky na stůl pro jejich zhodnocení.

Pro zpětnou vazbu od žáků si vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu „výchova ke zdraví“ v části „vztahy mezi lidmi a formy soužití“ v kapitole „vztahy ve dvojici“.

Pracovní postup v obrázcích

Hotové výrobek – postavičky v objetí

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce

5.11 Světový den zvířat – látková zvířátka

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Jedna vyučovací hodina
Očekávané výstupy	<p>Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna praktických činností nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • Plst', fila • bavlnka – perlovka • vata – nebo jiný materiál vhodný na výplň
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • papír • jehla a niť • lepidlo • papír a tužka • krejčovská křída nebo mazací fix • nůžky
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Žák si na začátku hodiny zvolí, které zvířátko bude vyrábět. • Na papír si vytvoříme šablonu zvířete, které budeme vyrábět. • Šablonu vystříháme a položíme na látku. • Šablonu na látku obkreslíme a všechny části vystříháme. • Po vystřížení si všechny části poskládáme k sobě, jestli nám všechno k sobě sedí. Pokud ne, upravíme to. • Části, které budeme k sobě lepit, slepíme, ty co budeme sešívát, sešijeme. • Postupně všechny části dáme k sobě, pospojujeme a vyplníme vatou. 	
Metodika – kde a jak využít ve výuce	
<ul style="list-style-type: none"> • Výběr zvířátka necháme na žácích. • Volba výrovy je podle schopností žáka. <ol style="list-style-type: none"> a) Vystříhnutí a slepení b) Vystříhnutí, slepení a sešívání. c) Vystříhnutí, slepení, sešítí, vyšití a oblečení zvířátka. • Pro každou variantu je dobré mít připravený postup na papíře, který si žák později vezme. 	

- Každé ze zvířátek by mělo být vyrobeno, pro lepší orientaci žáků při jeho tvorbě.
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
 - b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
- Zdůrazněte přesnost při stříhání šablony z papíru a potom jednotlivých částí z látky.
 - Projděte s nimi bezpečnost práce s nůžkami a jehlou.
 - Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
 - Každý žák pracuje na svém výrobku.
 - Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo
- c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře
- d) jak se po celou dobu cítili.
- e) jak by daný výrobek vylepšili.
- f) jaké jiné zvířátko by bylo k tomuto dni vyrobit.

Mezipředmětové propojení – Člověk a příroda – Přírodopis – biologie živočichů – rozšíření, význam a ochrana živočichů – péče o vybrané domácí živočichy, chov domestikovaných živočichů.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová zvířátka

Použité zdroje

Vlastní návrh autorky práce.

5.12. Mezinárodní den jídla

5.12.1 Dýňová polévka

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy, žáci 8. a 9. ročník speciální školy a žáci praktické školy.
Časová dotace	Dýňovou polévku budou žáci připravovat v rámci vyučovacího předmětu Praktické činnosti. Na přípravu mají 2 vyučovací hodiny, které musí být zařazeny za sebou.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce - příprava pokrmů: <ul style="list-style-type: none">• ČSP-5-01- používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče.• ČSP-9-5-02- připravuje jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy.• ČSP-9-5-03- dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti.• ČSP-9-5-04- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni.
Pracovní prostor	Školní kuchyňka
Materiál	<ul style="list-style-type: none">• 1 ks dýně a dýňová semínka• 1ks cibule• 10 g másla• kari a sůl• 250 ml mléka• 1 ks zakysaná smetana
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none">• hrnec• ruční šlehač• talíř a lžička• vařečka• sporák• nůž• pánvička
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none">• Nachystáme si potřebné ingredience na dýňovou polévku.• Dýni omyjeme a rozkrájíme na kostičky.• Cibuli nasekáme nadrobno.• Do hrnce dáme nakrájenou dýni, nasekanou cibuli a kousek másla. Vše zalijeme vodou a vaříme do změknutí dýně.• Do uvařené polévky dáme mléko a vše rozmixujeme.• Polévku ještě lehce povaříme.• Na pánvičce opečeme dýňová semínka.• Hotovou polévku nalijeme na talíř a posypeme opečenými semínky.	

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Vaření polévky zařadíme do výuky na podzim v době sklizně dýní a okolo svátku Mezinárodního dne jídla.
- Zařazení – Člověk a svět práce – příprava pokrmů.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce ve školní kuchyňce. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.
- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Je dobré postup žákům vytisknout a dát na pracovní plochu, aby do něho mohli kdykoliv nahlédnout.
- K pracovnímu postupu je dobré napsat i kritéria hodnocení.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce ve skupině, její rozdělení a spolupráci
 - na konci – vzhled na talíři, chuť dýňové polévky a prostřený stůl.
- b) žáci – vzhled na talíři
 - chuť dýňové polévky
 - prostřený stůl
- Žáky rozdělíme do skupinek po 3 – 4 žácích podle možností školní kuchyňky.
- Ke konci hodiny rozdělí žáci dýňovou polévku na talíř pro každého žáka ve skupince a jeden talíř pro hodnocení. Prostřou stůl.
- Pro zpětnou vazbu od žáka si vyčleníme posledních 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:
 - a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
 - b) co pro ně bylo obtížné
 - c) co se jim dařilo a co nedařilo
 - d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu výchova ke zdraví, kam se dá Mezinárodní den jídla zařadit.

Pracovní postup v obrázcích

1. potřebné ingredience

2. nakrájené ingredience množství vody

3. základ na polévku

4. uvařená polévka s mlékem

5. rozmixovaná polévka

Hotová dýňová polévka

Použité zdroje

- Autorka použila vlastní zdroje

5.12.2 Lasagne

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy, žáci 8. a 8. ročníku speciální školy a žáci praktické školy.
Časová dotace	Lasagne budou žáci vařit v rámci vyučovacího předmětu Praktické činnosti. Jídlo by mělo být hotové během 2 vyučovacích hodin, které musí být zařazeny za sebou.
Očekávané výstupy	<p>Člověk a svět práce - příprava pokrmů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-5-01- používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče. • ČSP-9-5-02- připravuje jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy. • ČSP-9-5-03- dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti. • ČSP-9-5-04- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni.
Pracovní prostor	Školní kuchyňka
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • lasagne - 9ks • kuřecí prsa - 500g • cibule, mrkev - 1ks • pepř, sůl • mražené zelené fazolky 350g • mražený hrášek - 150g • máslo - 70g, • tvrdý sýr 150g • smetana na šlehání - 125g • hladká mouka 30g • zeleninový vývar - 250ml
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • zástěra a ochranná pomůcka na ruce, utěrka • pánvička, zapékací miska • struhadlo na sýr, nože, vařečka, misky • trouba • talíř na servírování jídla • příbory, ubrousky
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Mrkev nakrájíme na kolečka a cibuli najemno. Obojí restujeme na 10g másla. • Přidáme hrášek a vývar vše vaříme asi 5 minut. Zeleninu vyjmeme a vývar dáme stranou. • Fazole vaříme v osolené vodě a slijeme. • Nakrájíme si maso na kostičky asi 3cm a opečeme na másle 20g. Osolíme, opepříme a vyjmeme. • V hrnci si rozpustíme 40g másla a posypeme ho moukou a osmahneme. Za stálého míchání přilijeme mléko a smetanu a též přidáme vývar, vaříme při mírné teplotě asi 3 minuty. Vmícháme 100g sýra a okořeníme. • Zeleninu, kuře, omáčku a pláty lasagní navrstvíme střídavě do vymaštěné nákytové formy. Vše posypeme 50 g sýra. 	

- Pečeme v troubě asi 40 minut na 180 st.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Lasagne je dobré zařadit do výuky v termínu svátku Mezinárodního dne jídla.
- Zařazení – Člověk a svět práce – příprava pokrmů.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce ve školní kuchyňce. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérií hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.
- Žáci při práci postupují podle předem daného postupu. Je dobré postup žákům vytisknout a dát na pracovní plochu, aby do něho mohli kdykoliv nahlédnout.
- K pracovnímu postupu je dobré napsat i kritéria hodnocení.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce ve skupině, její rozdělení a spolupráci
 - na konci – vzhled na talíři, chuť lasagni a prostřený stůl.
 - b) žáci – vzhled na talíři
 - chuť lasagni
 - prostřený stůl
- Žáky rozdělíme do skupinek po 3 – 4 žácích podle možností školní kuchyňky.
 - Ke konci hodiny rozdělí žáci lasagne na talíř pro každého žáka ve skupince a jeden talíř pro hodnocení. Prostřou stůl.

Pro zpětnou vazbu od žáka si vyčleníme posledních 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu výchova ke zdraví, kam se dá mezinárodní den jídla zařadit.

Pracovní postup v obrázcích

Hotové lasagne

Použité zdroje

Internetové zdroje:

Jarní lasagne: Nadační fond Albert. : *Zdravá 5* [online]. Akcelero.cz, 2022 [cit. 2022-11-06].

Dostupné z: [https://www.zdrava5.cz/novinky/117-jarni-](https://www.zdrava5.cz/novinky/117-jarni-lasagne?fbclid=IwAR36BkRRb16MYt8qyx4IayLfZqCGSrMMRhA6BY1VJXdZyDn1BLOhYshSsT)

[lasagne?fbclid=IwAR36BkRRb16MYt8qyx4IayLfZqCGSrMMRhA6BY1VJXdZyDn1BLOhYshSsT](https://www.zdrava5.cz/novinky/117-jarni-lasagne?fbclid=IwAR36BkRRb16MYt8qyx4IayLfZqCGSrMMRhA6BY1VJXdZyDn1BLOhYshSsT)

5.13. Památka zesnulých a Halloween – dýně z keramiky

Komu je určen	Žákům 2. stupně základní školy
Časová dotace	Dvě vyučovací hodiny. 1. hodina – tvarování dýně a vyřezávání očí a nosu. 2. hodina – vypalování a glazování.
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna pro pracovní činnosti.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • keramická hlína • pec
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • podložka pro vyřezávání a válení hlíny • váleček a vykrajovadlo • svíčka • miska • nůž na krájení hlíny • polystyrenová koule
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Váleček hlíny si položíme na podložku a pomocí válečku si vyválíme kruh. • Postupně si vytvarujeme dýni. • Do dýně vyřezeme oči a nos. • Danou dýni pomocí vody vytvarujeme a vyhladíme. • Necháme uschnout. • V peci ji vypálíme. • V posledním kroku ji glazujeme. 	
Metodika – kde a jak využít ve výuce	
<ul style="list-style-type: none"> • Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup je dobré žákům vytisknout a přidat i ukázkou hotového výrobku. • Pracovní postup jim rozdělte na části – na tvorbu dýně a vypalování v peci a glazování. • Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší. 	
Kritéria hodnocení:	

a) učitel – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- samostatnost při práci

b) žáci – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- Zdůrazněte nutnost přesnosti práce a vyhlazení dýně.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s nožem.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

a) jak se jim výrobek líbí

b) jak se jim pracovalo

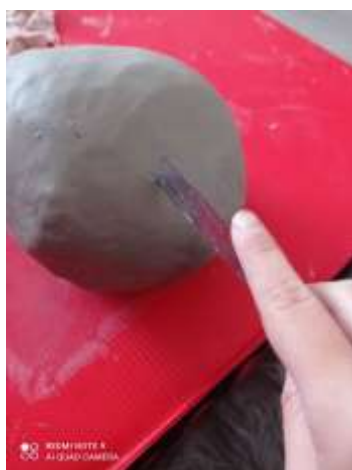
c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře

d) jak se po celou dobu cítili.

Mezipředmětové propojení – Člověk ve společnosti – Výchova k občanství – kulturní život – kulturní tradice, naše vlast – významné dny.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová keramická dýně

Použité zdroje

Vlastní návrh autorky práce.

5.14. Světový den laskavosti - truhlička na drobnosti

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Výrobek budou žáci vyrábět v rámci vyučovacího předmětu Praktické činnosti. Celý výrobek by měli mít žáci hotový během 4 vyučovacích hodin. 1. hodina – návrh výrobku, jeho rozměření, nařezání a první nátěr 2. hodina – druhý nátěr (pokud bude třeba) a příprava přírodnin 3. hodina – kompletace výrobku a jeho nátěr 4. hodina – finální dodělání výrobku a jeho hodnocení žáky ve třídě
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a náradí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	<ul style="list-style-type: none"> • školní dílna – řezání, vrtání děr a natírání dřeva • klasická třída – kompletace výrobku, ubrousková technika
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • dřevo, dřevotřískka • přírodnina – bavlnky • tenké dřívka
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • pracovní oděv a ochranné pomůcky • ruční pila, elektrická aku vrtačka a tavná pistole • temperové barvy a štětec • pravítko, tužka, nůžky a jehla • lepidlo Herkules • ubrousek
Pracovní postup	
<ul style="list-style-type: none"> • Dřevo si rozměříme podle pokynů – boky truhličky – 2x22cm a 2x10cm, víko truhličky – 24cm x 12cm, dno truhličky – 22cm x 10 cm. • Pilou si potom nařežu boky truhličky, dno a víko. • Tužkou si na desky vyznačím tečky, přibližně 1,5cm od sebe. Musím dodržovat, aby tečky na bocích lícovaly s tečkami na víku a dnu krabičky. Vše pečlivě odměřím a před vrtáním pořádně zkontroluji. • Na víku si uprostřed vyznačím dvě tečky, vyvrtám díry, které budou sloužit k vytvoření oka na 	

jednodušší zvedání víka.

- Ve vyznačených tečkách vyvrtám požadované otvory o průměru
- Vše potom natru temperovou barvou podle svého výběru, nechám zaschnout. Barvu aplikuji 2x.
- Pomocí ubrouskové techniky ozdobím truhličku po bocích a její víko.
- Pomocí bavlnek spojím jednotlivé díly truhličky. Ke spojení mi slouží právě vyvrtané otvory. Na víku vytvořím oko pro lepší zvedání víka.
- Pomocí tavné pistole přilepím dřívka na spodní stranu víka pro lepší stabilitu.
- Výrobek je hotový.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup si žáci zapíší do sešitu. Návrh výrobku a jeho přípravu zvládnou žáci samostatně.
- Pracovní postup jim rozdělte na jednotlivé hodiny, žáci by měli vědět, co mají v každé hodině udělat.
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

a) učitel – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- samostatnost při práci

b) žáci – celkový vzhled výrobku

- přesnost práce

- Zdůrazněte přesnost měření a před řezáním zkontrolujte.
- Projděte s nimi bezpečnost práce s pilou a s elektrickým náradím.
- Žáci pracují s aku vrtačkou a tavnou pistolí, proto je nutné žáky před prací poučit a je zde nezbytný dohled učitele.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

a) jak se jim výrobek líbí

b) jak se jim pracovalo

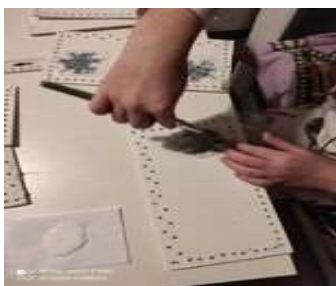
c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře

d) jak se po celou dobu cítili.

Mezipředmětové propojení – Světový den laskavosti – Člověk a společnost – výchova k občanství, Člověk a zdraví – výchova ke zdraví – vztahy mezi lidmi a formy soužití, kapitola – vztahy ve dvojici.

Pracovní postup v obrázcích

Hotová truhlička

Použité zdroje

Vlastní námět autorky práce.

Internetové zdroje:

- Ubrousková technika

Harmony. SHP Harmanec, a.s. [online]. Harmanec SR, 8.11.2018 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.tvojeharmony.cz/tips/ubrouskova-technika-krok-za-krokem/>

5.15. Adventní čas – adventní věnce

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 2 vyučovací hodiny. 1. hodina – návrh věnce, základ zvoleného věnce, 2. hodina – ozdoba zvoleného věnce
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Dílna nebo klasická třída
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • větvičky z jehličnatých stromů • sláma • dřevěný hranol • jedlá soda • kukuřičný škrob • voda
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • tenký drátek, provázek • zelený drátek • tavná pistole • ozdoby • hrnek • teflonová pánev • míchačka • pečící papír a potravinářská folie
Pracovní postup	
<p>Je nutné před vytvářením věnce vědět, jaký bude mít tvar. Kulatý nebo obdélníkový.</p> <p>Kulatý:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ze slámy a drátků si vytvoříme kruh. Z drátů si vytvoříme kruh a na něj začínáme vrstvit slámu a přichytávat drátkem. • Po vytvoření kruhu si nachystáme větvičky. • Přichystané větvičky dáváme na kruh a přichytáváme drátkem. Až uděláme celý kruh, drátek zespodu přichytíme. 	

Obdélníkový:

- Připravíme si hranol o délce, jakou potřebujeme.
- Připravíme si větvičky.
- Po řádcích je klademe na hranol a přichytáváme drátkem. Je nutné pokrýt i boky hranolu. Použijeme tavnou pistoli.
- Až je celý hranol pokrytý větvičkami, tak drátek přichytíme.

Ozdoba věnců:

- Stojánky na svíčky je možné udělat z větve, které si nařízneme na 1 cm kousky. Je možné také využít dřevo.
- Nyní již můžeme zdobit podle svých představ.
- Je možné také vytvořit ozdoby z bílého porcelánu.

Studený porcelán:

- Na čisté teflonové pánvi smícháme všechny suroviny a důkladně je promícháme.
- Směs dostaneme takto: 2 hrnky jedlé sody, 1 hrnek kukuřičného škrobu, ¼ hrnku studené vody.
- Na mírném plamenu směs za stálého míchání pomalu zahříváme. Směs pomalu houstne.
- Vaříme ji tak dlouho, pokud se směs nezačne odlepovat od pánve.
- Hmotu předáme na pečící papír, zabalíme jí a necháme, vychladnou, do teploty, kdy ji již udržíme v rukou.
- Rukama ji zpracujeme a můžeme tvořit ozdoby.
- Vždy si odebereme jen potřebné množství a zbytek hmoty zabalíme do potravinářské folie, aby nevysychala.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Adventní věnce se vztahují k adventnímu času před oslavami vánoc. Jejich výrobu bych zařadila již do měsíce listopadu.
- Zařazení – Člověk a svět práce – práce s technickými materiály.
- Poučení žáků o bezpečnosti práce při práci s tavnou pistolí a teflonovou pánví. Při práci je nutný dohled učitele.
- Žáky seznámíme s kritérii hodnocení jejich práce. Hodnotit bude jak učitel, tak také žáci.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – dodržení pracovního postupu
 - práce na výrobku, rozvržení práce
 - na konci – vzhled daného výrobku a jeho ozdobení.
- b) žáci – vzhled adventního věnce
 - přesnost výroby
 - jeho ozdobení
- Žáci při práci postupují podle daného postupu, se kterým jsou seznámeni na začátku vyučovací hodiny.
- Učitel žákům ukáže hotový výrobek. Se žáky je možné se na kritériích hodnocení domluvit.
- Každý žák pracuje sám. Při práci může požádat o pomoc spolužáka anebo učitele.
- Ke konci druhé vyučovací hodiny žáci položí své výrobky na stůl pro jejich zhodnocení.

Pro zpětnou vazbu od žáků si vyčleníme posledních asi 7 minut a necháme je vyjádřit k otázkám:

- a) jak se jim pracovalo osobně a ve skupině
- b) co pro ně bylo obtížné
- c) co se jim dařilo a co nedařilo
- d) jak se při práci cítili

Mezipředmětové propojení lze hledat u předmětu:

- Člověk a společnost - „Dějepis“ v části „Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury“ v kapitole „zrod křesťanství“. Dále je možné propojení v předmětu „Dějepis“ v části „Křesťanství a středověká Evropa“ v kapitole „křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy.
- Člověk a společnost - „Výchova k občanství“ v části „Člověk ve společnosti“ - kulturní hodnoty a kulturní tradice.

Pracovní postup v obrázcích

Hotové vánoční věnce

Použité zdroje

Internetové zdroje:

<https://kreativnitechiky.cz/studený-porcelan-vyroba-ozdob/>

5.16. Vánoční čas - andělíček

Komu je určen	Žáci 2. stupně základní školy.
Časová dotace	Časová dotace na výrobu tohoto výrobku je 2 vyučovací hodiny. 1. hodina – návrh věnce, základ zvoleného věnce, 2. hodina – ozdoba zvoleného věnce
Očekávané výstupy	Člověk a svět práce – práce s technickými materiály. <ul style="list-style-type: none"> • ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň • ČSP-9-1-02 řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí • ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svojí pracovní činnost • ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při práci
Pracovní prostor	Učebna pracovních činností nebo klasická třída.
Materiál	<ul style="list-style-type: none"> • látky • polystyrénové kuličky • vlna • jedlá soda • kukuřičný škrob
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • tvrdý papír • černý fix • pleťová barva • špejle • lepidlo • voda • pánev s nepřilnavým povrchem • hrnek a vařečka • pečící papír
Pracovní postup	
<u>Tělo andělíčka:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Z tvrdého papíru si vytvoříme kužel. Šířku a výšku si zvolíme sami. Slepíme ho lepidlem, nejlépe Herkulem. • Spodní část srovnáme do roviny, stabilita výrobku. • Vezmeme látku a ve stejném tvaru si jehlan překreslíme a vystříháme. • Z druhého kusu látky vyrobíme obdélník. Musíme ho udělat o kousek větší, aby se dal ohnout pod spodní okraj. • Tyto dvě látky k sobě spojíme ozdobným stehem. Můžeme na něho vyšít vzory, např. vločky. 	

- Nalepíme na jehlan. Spodní část podlepíme a zahneme.
- Z látky vystříháme další dva obdélníky na ruce a dva čtverce na rukavice.
- Rukavice a ruce sešijeme, otočíme na rub, navlékneme rukavice na ruce a sešijeme nebo přilepíme tavnou pistolí.
- Takto připravené ruce nalepíme na tělo andělíčka.

Vlasy a šál:

- Vlnu nastříháme na požadovanou délku a upleteme copánky.
- Z další vlny uděláme šálu požadované délky, musí jít obtočit kolem krku a přilepit tavnou pistolí.

Hlava:

- Vezmeme polystyrénovou kuličku a natřeme ji pleťovou barvou. Pro lepší natírání a schnutí si můžeme kuličky napíchnout na špejle.
- Po zaschnutí si fixem nakreslíme obličej.
- Tavnou pistolí přilepíme hlavu ke kuželi.
- Na hlavu přilepíme vlasy a kolem krku obtočíme šálu.
- Na hlavu uděláme čepici s látky a přilepíme tavnou pistolí.
- Šálu i čepici lze udělat pomocí kuliček přes vidličku. Potřebujeme celkem 3 kuličky, 1 kulička tvoří čepici a 2 kuličky šálu.

Studená technika:

- Na pánvi za studena smícháme všechny ingredience- voda, kukuřičný škrob a jedlou sodu.
- Za stálého míchání na mírném plameni pomalu zahříváme.
- Když se hmota začne odlepovat od pánve, přendáme ji na pečící papír, zabalíme ji a necháme vychladnout.
- Při teplotě, kdy ji již udržíme v ruce, ji začneme zpracovávat jako těsto.
- Z takto zpracované hmoty odebereme jenom množství na křídla. Zbytek se zabalí do potravinářské fólie.
- Hmotu vyválíme.
- Na papír si nakreslíme křídla, vystříháme a překreslíme na hmotu.
- Křídla vyřežeme nožem a tavnou pistolí přiděláme na andělíčka.

Metodika – kde a jak využít ve výuce

- Před prací se žáky projděte, o jaký výrobek se jedná, celý pracovní postup. Pracovní postup si žáci zapíší do sešitu.
- Výrobek je dobré dětem ukázat již hotový.
- Na začátku jim předejte i kritéria hodnocení, jak učitele, tak žáků pokud se od sebe liší.

Kritéria hodnocení:

- a) učitel – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce
 - samostatnost při práci
- b) žáci – celkový vzhled výrobku
 - přesnost práce

- Zdůrazněte přesnost při stříhání papíru i látky.
- Projděte s nimi bezpečnost práce při stříhání a při práci s tavnou pistolí.
- Při práci na výrobku jim buďte nápomocni a vyzvěte je k vzájemné pomoci.
- Na konci nechte žáky zhodnotit svůj výrobek a výrobek spolužáků.

Pro zpětnou vazbu položte žákům tyto otázky:

- a) jak se jim výrobek líbí
- b) jak se jim pracovalo

c) co bylo pro ně obtížné a co jim šlo dobře

d) jak se po celou dobu cítili.

Mezipředmětové propojení – Vánoční čas – Výchova k občanství – Člověk ve společnosti – kulturní život – kulturní tradice

Pracovní postup v obrázcích

Hotový andělíček

Použité zdroje

Vlastní návrh autorky práce.

Internetové zdroje:

<https://kreativnitechiky.cz/studený-porcelan-vyroba-ozdob/>

Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na popis tradičních lidových tradic, zvyků a svátků spojenými s láskou, ale také na možnosti výroby různých výrobků, které jsou vztaženy k těmto svátkům.

Cílem práce je zpracovat teoretické poznatky vážící se k lidovým zvykům a tradicím, které jsou spojené s tématem lásky a na základě toho vytvořit soubor metodických listů s aktivitami pro žáky 2. stupně základní školy.

Teoretická část je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole jsou vymezeny pojmy tradice, zvyk, obyčej a svátek a také, co je to láska. Ve druhé kapitole je popsáno, co je to technická výchova, její zařazení v rámcovém vzdělávacím programu. Popisuje se zde zařazení jednotlivých témat do příslušných oblastí rámcového vzdělávacího programu. Třetí kapitola se zaměřuje ne jednotlivé vybrané tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s láskou. Při zpracovávání této kapitoly si autorka rozšířila své znalosti o těchto svátcích a zároveň získala i nové, převážně u těch, které nejsou tak dobře známé.

Praktická část je rozdělena na dvě kapitoly. V této části je zahrnuta kapitola o jednotlivých materiálech, které byly použity při výrobě. V další kapitole je soubor metodických listů, které jsou koncipovány tak, aby byly použitelné v hodinách praktických činností.

Přínos této bakalářské práce je viděn v tom, že jsou zde přehledně zpracovány jednotlivé tradice, zvyky, obyčeje a svátky a to jak v teoretické rovině, tak i v rovině praktické. Jsou zde zpracovány i tradice a zvyky, které nejsou tolik známé. Je zde ukázáno, že tradice a zvyky nemusí souviset jen s historií, ale že se postupně vytváří i nové tradice, které souvisí se současnou dobou. I ty tak zaujímají nezaměnitelné místo mezi historickými tradicemi a zvyky.

Další přínos vidím v tom, že se v této bakalářské práci podařilo vytvořit soubor metodických listů, které mohou být využity i ostatními učiteli při práci se žáky. Výrobky jsou voleny tak, že jsou nenáročné na výrobu i materiál, ze kterého jsou vyrobeny.

Současně se podařilo ukázat i propojitelnost pracovních činností s ostatními předměty na 2. stupni základní školy.

Myslím si, že cíle mé práce byly splněny.

Seznam použitých zdrojů

- BESTAJOVSKÝ, Martin. *Velká kniha lidových obyčejů a nápadů pro šikovné ruce. 2.* souborné vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1974-7.
- BRÝDOVÁ, Monika. *Kouzlení s FIMO hmotou.* Brno: CPress, 2012. Výtvarné techniky (CPress). ISBN 978-80-264-0134-6.
- BUCHAROVÁ, Lenka a Kryštof ZIM. *Šikulové, podzim, Halloween.* V Praze: Fragment, 2019. ISBN 978-80-253-4272-5.
- CARLSON, Maureen. *Modelujeme postavičky z plastelíny, hlíny a moduritu.* Brno: Computer Press, 2004. Dětská dílna (Computer Press). ISBN 80-251-0110-x.
- CORBETT, Stephen. *Práce se dřevem: kompletní praktická příručka : ucelený soubor návodu pro domácí kutily.* Čestlice: Rebo Productions, 2002. ISBN 80-7234-212-6.
- FIXL, Jiří a Alena VONDRUŠKOVÁ. *Ruční papír: [přání, šperky, ozdoby, dózy].* Praha: Grada, 2007. Šikovné ruce (Grada). ISBN 978-80-247-1639-8.
- HERYNEK, Petr. *Vánoční ozdoby s láskou tvořené.* Olomouc: Rubico, 2017. Naše země. ISBN 978-80-7346-227-7.
- HERYNEK, Petr. *České Vánoce.* Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0760-8.
- HERYNEK, Petr. *České Velikonoce: zvyky a návody.* Olomouc: Rubico, 2019. Naše země. ISBN 978-80-734-6251-2.
- HONZÍKOVÁ, Jarmila a Ján BAJTOŠ. *Diadaktika pracovní výchovy na 1. stupni ZŠ.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-255-1.
- HOŇKOVÁ, Iva a Vladimíra HOŇKOVÁ. *Halloween.* Olomouc: Rubico, 2008. Dovedné ruce. ISBN 978-80-7346-094-5.
- CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva.* Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4.
- KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti.* Praha: Orbis, 1962. Populární právnická knihovna.
- KUKAL, Petr a Jan VINDUŠKA. *Hovory a hrátky se zvyky a svátky.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-696-4.
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici.* [Praha]: Petrklíč, 2008. ISBN 978-80-7229-171-7.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-525-0.

PASTÝŘÍKOVÁ, Jitka. *Vánoce: historie, zvyky, tradice*. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Fragment, 2018. ISBN 978-80-253-3899-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Zima*. Ilustroval Jitka TLÁSKALOVÁ. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-059-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce: původ, zvyky, koledy, hry a náměty*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2004. ISBN 80-7346-041-6.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Jaro: [zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry]*. Ilustroval Jitka TLÁSKALOVÁ. Olomouc: Rubico, 2007. ISBN 978-80-7346-074-7.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Velikonoce: původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. Olomouc: Rubico, 2004. ISBN 80-7346-018-1.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Ilustroval Jitka TLÁSKALOVÁ. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-050-5.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim*. Ilustroval Jitka TLÁSKALOVÁ. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80-7346-066-1.

VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.

Práce se dřevem: encyklopedie : průvodce truhlářstvím a řezbářstvím pro domácí dílnu. V Praze: Columbus, 2004. ISBN 80-7249-187-3.

Internetové zdroje

JARKUSOVA, Jana, Češka z česka. *Češka z česka* [online]. 2022 [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.ceskazceska.cz/Rubrika/zvyky-a-tradice/>

Tradice. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tradice>

Zvyk. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zvyk>

Svátek. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Svátek>

CHÁBA, Karel. In: *Partnerské vztahy.Pomoc.Návody.Vzdělávání.: Karel Chába* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.partnerske-vztahy.eu/co-je-to-laska/>

Technická výchova. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Technick%C3%A1_v%C3%BDchova

Rámcový vzdělávací program. In: *Edu.cz: RVP ZV* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

Technické vzdělávání. *Redakce JTIE* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta univerzity Palackého Olomouc, 2016 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://jtie.upol.cz/cz/artkey/jti-201602-0001_TECHNICKE_VZDELAVANI_NA_KRIZOVATCE_8211_HISTORIE_SOUCASNOST_A_PERSPEKTIVY.php

Školský vzdělávací program. *EDU.cz* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> s. 102

Manželství. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA) : Wikimedia, 2021 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Man%C5%BEelstv%C3%AD>

Den Svatého Valentýna. In: *Globe24: Valentýn v Česku: Proč si myslíme, že český svátek pochází z Ameriky?* [online]. Praha 7: INCORP, 2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://globe24.cz/revue/49630-valentyn-v-cesku-proc-si-myslime-ze-cesky-svatek-pochazi-z-ameriky>

MDŽ. In: *FÓRUM 50%* [online]. Praha [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/proc-se-slavi-mdz>

Den ptactva. In: *Enviweb s.r.o.: 1. duben Mezinárodní den ptactva* [online]. Brno, 1999 - 2022 [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/115303>

Mezinárodní den dětí. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2022 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_den_d%C4%9Bt%C3%AD

Světový den polibků. In: *Centrum.cz/Atlas.cz: Svátky* [online]. Praha: Economia, 1999 - 2022 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <http://svatky.centrum.cz/svatky/vyznamne-dny/svetovy-den-polibku-126/>

Světový den jídla. In: *Nadační fond Albert: Jídlo* [online]. Praha: studio Akcelero.cz, 2022 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://www.zdrava5.cz/>

Světový den jídla. In: *NPI Metodický portál RVP CZ: Jídlo* [online]. Praha: MŠMT, 2022 [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=4835>

Světový den jídla. In: *Nadační fond Albert: materiály* [online]. Praha: studio Akcelero.cz, 2022 [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: <https://zdrava5.cz/materialy/>

Jarní lasagne: Nadační fond Albert. : *Zdravá 5* [online]. Akcelero.cz, 2022 [cit. 2022-11-06]. Dostupné z: <https://www.zdrava5.cz/novinky/117-jarni-lasagne?fbclid=IwAR36BkRRb16MYt8qyx4IayLfZqCGSrMMRhA6BY1VJXdZyDn1BLOhYshSsTs>

Co je to zvíře. In: *EAgri: Zemědělství* [online]. Praha 1, nevedeno [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/casto-kladene-otazky/existuje-obecne-vymezeni-pojmu-zvire-a.html>

Dušičky. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Du%C5%A1i%C4%8Dky>

Halloween. In: *Angličtina bez biflování: metodou Imitum* [online]. Prostějov: Kvintech solution, 2010 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/halloween>

Laskavost. *Laskavost. cz* [online]. Olomouc: Nadace Lilie & Karla Janečkových [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.laskavost.cz/o-laskavosti>

Laskavost. *Zuzana Zeidlerová* [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <http://www.zuzanazeidlerova.cz/laskavost/>

Kartonový papír. In: *Kartonáž Termil* [online]. Vsetín, 2016 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://obaly-krabice.cz/kartonovy-papir/>

Papír. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pap%C3%ADr>

Polystyren. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Polystyren>

Provaznické výrobky. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Provaznick%C3%A9_v%C3%BDrobky

Textilie. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Textilie>

Dřevo. In: *Wikipedie: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia, 2016 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C5%99evo>

Juta. In: *TEXSITE.info* [online]. Brno: Textilní zkušební ústav,s.r., 2008 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <http://cz.texsite.info/Juta>

Seznam pracovních listů

Pracovní list č. 1 – omalovánka – výživový talíř

Individuální úkoly

Úkol č. 14 – Jídelníček

Některé druhy masa, hlavně masné výrobky, jako jsou salámy, paštiky a klobásy, obsahují hodně tuku, a proto by se měly konzumovat v malém množství. Pokud je člověk nedokáže ze svého jídelníčku vypustit, měl by si vybírat ty, co nejméně škodí jeho organismu. Při každém jídle je nutné řídit se zásadami zdravé výživy. Znáte tato pravidla? Pokud ne, tak si je dohromady s celou třídou pročtete a popovídejte si o nich:

Desatero zdravé výživy

1. Jezte 5krát denně. Váš jídelníček by se měl skládat ze snídaně, svačiny, oběda, odpolední svačiny a večeře.
2. Jezte pomalu a jídlo si vychutnejte.
3. Ovoce a zeleninu jezte 5krát denně.
4. Jezte více zeleniny než ovoce (3 porce zeleniny, 2 porce ovoce).
5. Nahradte pečivo z bílé mouky pečivem celozrnným.
6. Jezte libová masa, drůbež a ryby.
Vyhýbejte se tučným hovězím a vepřovým masům.
7. Vyhýbejte se smaženým tučným jídlům,
jako jsou například hranolky, brambůrky.
8. Vyhýbejte se tučným salámům, párkům, sýrům (převážně taveným).
Dávejte přednost nízkotučným sýrům a libovým šunkám.
9. Nejezte často bonbony, lízátko, dorty a sladké tyčinky.
Sladkostí lidské tělo opravdu nepotřebuje.
10. Hodně pijte. Denně vypijte alespoň 1,5–2,5 litru tekutin.

Teď si pozorně přečtete příběh o Julince a Honzíkovi. Zamyslete se a správně odpovězte na otázky ze zdravé výživy a uveďte, která pravidla si myslíte, že Julinka nebo Honzík porušili.

7:00 Julinka a Honzík ráno vstali a šli si připravit snídani. Julinka se podívala do lednice a vynesla na stůl vše, co tam našla. Máslo, tavený sýr, suchý salám a kuřecí šunku. Honzík mezitím připravil bílé housky a celozrnný dalašánek. Julinka si namazala housku taveným sýrem a navrch si ještě dala suchý salám. Honzík se dlouho rozmýšlel, co si má dát. Chuť měl na všechno, nakonec si pochutnal na dalašánku s máslem a kuřecí šunkou.

1. Kdo měl podle vás zdravější snídani? Honzík.....
2. Najděte aspoň dvě pravidla, která byla porušena: chyběla.....

12:00 Dopolodne jeli Julinka s Honzíkem na návštěvu za tetou, která je pozvala na oběd do restaurace. Nabízeli tam spoustu lákavých dobrot. Honzík věděl, že si nejvíce pochutná na smaženém vepřovém řízku s hranolkami a tatarakou, a tak se nemusel dlouho rozmýšlet. Zato Julinka byla velmi vybiravá. Chtěla ochutnat nějaký neznámý pokrm. Nejvíce ji zaujal pečený losos s rajčetem. K tomu si dala vařené brambory s bylinkami. Když děti dojedly, tak si Honzík ještě pochutnal na poháru s griliášem.

3. Kdo si objednal zdravější oběd? Julinka.....
4. Najděte aspoň tři pravidla, která byla porušena: smažené jídlo...
pohár, hranolky

Individuální úkoly

Úkol č. 14 – Jídelníček – pokračování

18:00 Celé odpoledne strávily děti u tety. Šly spolu do ZOO a potom si ještě zaplavat do bazénu. Měly za sebou velmi náročný den a už se těšily na večeri. Přijely domů a šly se podívat do kuchyně na nové dobrůtky, které maminka dnes nakoupila. V ledničce přibyla játrová paštika, párky, tvrdý sýr a čerstvá zelenina. Honzík si dal stejně jako ráno dala mánek, na něj sýr, ozdobil si ho rajčetem a jarní cibulkou. Julinka si ohřála párek, rozkrojila rohlík a udělala si hot-dog s hořčicí. Protože pospíchala za kamarádkou, tak si k jídlu ani nesedla a rychle ho slupla po cestě.

5. Kdo si pochutnal na zdravějším jídle? Honzík

6. Najděte aspoň dvě pravidla, která byla porušena: Hot-dog, Julinka jedla rychle

Teď odpovězte na několik doplňujících otázek. Abyste správně odpověděli, podívejte se do Desatera zdravé výživy.

1. Porušili Honzík a Julinka během dne pravidlo č. 1?
2. Dodrželi Honzík a Julinka pravidlo č. 10?
3. Která pravidla hovoří o konzumaci ovoce a zeleniny?
4. Porušily děti pravidlo č. 3?

ANO NE
 ANO NE
 ANO NE
 ANO NE

Na závěr zkuste vymyslet jídelníček na celý den. Zkuste ho ale připravit tak, aby se v něm nevykytl žádný masitý pokrm a abyste co nejméně porušili pravidla zdravé výživy.

Můj zdravý jídelníček

Snídaně dala mánek, kusecí nudlička
rajčata, paprika, zelený čaj

Dopolední svačina jablko, banán

Oběd mračené brambory, kusec
plátek, okurek, rajčata

Odpolední svačina bílý jogurt

Večere vaječnica + dala mánek
rajčata okurek čaj-ovočný

Anotace

Jméno a příjmení	Kateřina Brožovičová
Katedra	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce	PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.
Rok obhajoby	2023
Název práce	Lidové tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s tématem lásky.
Název práce v angličtině	On folk traditions, customs and holidays connected with the topic of love.
Anotace práce	Tato bakalářská práce je zaměřena na lidové tradice, zvyky, obyčeje a svátky spojené s láskou. Obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretickou část je zaměřena na popis vybraných zvyků, obyčejů, tradic a svátků. Popis některých druhů technických materiálů a postavení technické výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy. Praktická část obsahuje jednotlivé metodické listy, ve kterých je popisován postup výroby daných výrobků, jejich propojení se zvolenými svátky, zařazení do výuky technické výchovy a propojení s dalšími předměty na základní škole.
Klíčová slova	Tradice, zvyk, obyčej, svátek, láska, technická výchova, druhy materiálů, metodické listy.
Anotace práce v angličtině	This bachelor thesis focuses on folk traditions, customs and holidays associated with the topic of love. It contains a theoretical and practical part. The theoretical part focuses on the description of selected customs, traditions and holidays. A description of some types of technical materials and positions of technical education in the Framework Educational Programme for Primary schools. The practical part contains individual methodological sheets in which the describes the process of making the products, their connection with the chosen holidays, their inclusion in the technical education curriculum and their connection with other subjects in primary school.
Klíčová slova v angličtině	Tradition, habit, custom, holiday, love, technical education, types of materials, method sheets.
Přílohy	Dvě
Rozsah práce	101 stran
Jazyk práce	český